

Tanja Tiihonen &
Katri Torniainen

KAVERISUHTEET LAPSUUDESTA NUORUUTEEN

Opinnäytetyö
Sosiaalian koulutusohjelma

Marraskuu 2013

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU

Mikkeli University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>		Opinnäytetyön päivämäärä 5.11.2013
Tekijä(t) Tiihonen Tanja & Torniainen Katri		Koulutusohjelma ja suuntautuminen Sosiaalialan koulutusohjelma Sosionomi (AMK)
Nimeke Kaverisuhteet lapsuudesta nuoruuteen		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää onko mikkeliläisillä 9.-luokkalaisten kavereita ja oliko heillä kavereita lapsuudessa. Kartoitimme Mikkelin 9.-luokkalaisten kaveritilanteen vuonna 2013 kyselytutkimuksen avulla. Selvitimme millaisia Mikkelin 9.-luokkalaisten kaverisuhteet ovat nykypäivänä, millaisia ne olivat lapsuudessa ja säilyvätkö lapsuuden kaverisuhteet nuoruuteen saakka. Lisäksi tavoitteena oli selvittää ovatko kaverisuhteet virtuaalimaailmassa. Tutkimus toteutettiin 9.-luokkalaisten tehtävällä kyselylomakkeella vuonna 2013. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Mikkelin Olkkarin kanssa. Olkkari oli mukana vaikuttamassa kyselylomakkeen sisältöön.</p> <p>Opinnäytetyössä tarkasteltiin kaverisuhteita lapsuudesta nuoruuteen. Ystävyys- ja kaverisuhteita sekä sosiaalista kehitystä lähestyttiin lapsuudesta nuoruuteen. Aineisto kerättiin Mikkelin 9.-luokkalaisten suunnatun kyselyn avulla, josta saatiin tieto nuorten kaveritilanteesta. Kysely toteutettiin sekä keväällä että syksyllä 2013, ja vastauksia saatiin yhteensä 92. Opinnäytetyössä käytettiin määrällistä tutkimusmenetelmää.</p> <p>Tutkimustuloksista nousi esille, että Mikkelin 9.-luokkalaisten tämän hetkinen kaveritilanne oli hyvä. Valtaosalla oli läheisiä kavereita, joiden kanssa oltiin säännöllisesti kasvotusten tekemisissä. Kaverisuhteet olivat muuttuneet lapsuudesta nuoruuteen syvällisemmiksi, läheisemmiksi ja tärkeämmiksi. Tutkimuksessa nuoret määrittivät kaverin luotettavaksi ja sellaiseksi, jonka kanssa voi olla oma itsensä, pitää hauskaa ja puhua kaikista asioista.</p>		
Asiasanat (avainsanat) ystävyys, kaverisuhteet, sosiaalinen kehitys, vertaissuhteet		
Sivumäärä 53 + 6	Kieli suomi	URN
Huomautus (huomautukset liitteistä) Liitteet: 1–6		
Ohjaavan opettajan nimi Lea Saari-Kääriäinen		Opinnäytetyön toimeksiantaja Mikkelin Olkkari

DESCRIPTION

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>		Date of the bachelor's thesis 5.11.2013	
Author(s) Tiihonen Tanja & Torniainen Katri		Degree programme and option Degree programme in Social Work Bachelor of Social Services	
Name of the bachelor's thesis Friendships from childhood to adolescence			
Abstract <p>The purpose of this thesis was to study today's friendships of the ninth-graders of the city of Mikkeli. In addition the aim was to clarify how many friends the ninth-graders in Mikkeli have, are friendships in the virtual world and what is the meaning of childhood friendships in young age. The thesis was carried out with co-operation with a working-life partner called, Mikkelin Olkkari. Olkkari has been influencing in some of the questions seen in questionnaire.</p> <p>This thesis approaches friendships from childhood to young age by clarifying social development from early childhood to social development in adolescence. Also the meaning of the friendships in childhood and in adolescence were considered. The material of this thesis was collected with a questionnaire aimed to the Mikkeli ninth-graders using qualitative methods. The questionnaire was sent to secondary schools in Mikkeli and was completed both spring and autumn in the year 2013. Responses from the questionnaire were received in total 92.</p> <p>According to our thesis results one may assume that the adolescence in Mikkeli have a good situation in terms of their friendships. Most of the ninth-graders say that they have close friends who they meet face to face regularly. Friendships in childhood have become more close, special and deep in young age. According to our thesis results the youngsters describe a friend with words: trustworthy, a person who is fun to be with as the person you are and with who it is easy to talk about everything.</p>			
Subject headings, (keywords) friendship, social development, peer relations			
Pages 53 + 6		Language Finnish	
URN			
Remarks, notes on appendices Appendices: 1-6			
Tutor Lea Saari-Kääriäinen		Bachelor's thesis assigned by Mikkeli's Olkkari	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	1
2	LAPSEN KASVU JA KEHITYS	2
2.1	Minän muotoutuminen.....	2
2.2	Sosiaalinen kehitys	4
2.2.1	Kiintymyssuhdeteoria lapsen sosiaalisen kehityksen perustana	6
2.2.2	Varhainen vuorovaikutus	8
2.2.3	Leikin merkitys lapsen sosiaalisuuteen kasvussa.....	10
3	NUOREN KASVU JA KEHITYS.....	12
3.1	Nuoren sosiaalinen kehitys	12
3.2	Nuoren persoonallisuuden kehitys.....	13
3.3	Yksilöityminen ja identiteetti.....	14
3.4	Nuoren kasvaminen yhteiskunnan jäseneksi	15
4	YSTÄVYYYS- JA KAVERISUHTEET	16
4.1	Lapsen ystävyysuhteet.....	18
4.2	Nuoren ystävyysuhteet	20
4.3	Ystävyys- ja kaverisuhteiden merkitys	22
4.4	Suhteiden kehittyminen	24
4.5	Vertaissuhteet.....	25
4.6	Lapset ja nuoret sosiaalisessa mediassa.....	27
5	OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUSKYSYMYKSET	29
6	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	30
6.1	Kvantitatiivinen tutkimus	33
6.2	Kyselytutkimus	34
7	TULOKSET	36
7.1	Kaverisuhteet lapsuudessa	37
7.2	Kaverisuhteet nuoruudessa	39
7.3	Kaverisuhteiden muuttuminen lapsuudesta nuoruuteen	42
7.4	Tulosten yhteenveto	45
8	POHDINTA	46
8.1	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	51
8.2	Jatkotutkimusehdotuksia.....	53

9	LÄHTEET	54
---	---------------	----

LIITTEET

- 1 Sopimus opinnäytetyön tekemisestä
- 2 Sähköposti kouluille /kevät 2013
- 3 Sähköposti kouluille /syksy 2013
- 4 Lupalomake oppilaiden vanhemmille
- 5 Tutkimuslupa
- 6 Kyselylomake

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää onko mikkeliäisillä 9.-luokkalaaisilla kavereita ja oliko heillä kavereita lapsuudessa. Kartoitimme Mikkelin 9.-luokkalaisten kaveritilanteen vuonna 2013 kyselytutkimuksen avulla. Selvitimme millaisia Mikkeliäisten 9.-luokkalaisten kaverisuhteet ovat nykypäivänä, millaisia ne olivat lapsuudessa ja säilyvätkö lapsuuden kaverisuhteet nuoruuteen saakka. Lisäksi tavoitteena oli selvittää ovatko kaverisuhteet virtuaalimaailmassa. Tutkimus toteutettiin 9.-luokkalaisille tehtävällä kyselylomakkeella vuoden 2013 aikana.

Aiheen valinta muodostui oman mielenkiintomme mukaan sekä työelämäkumppani Mikkelin Olkkarin tarpeesta saada tietoa paikallisten nuorten kaveritilanteesta. Mikkelin Olkkari on nuorille suunnattu kohtaamispaikka, joka on Euroopan sosiaalirahaston ja Etelä-Savon ELY- keskuksen rahoittama 3-vuotinen kehittämishanke. Olkkarin palveluja nuorille on muun muassa etsivä nuorisotyö, ryhmätoiminta, ehkäisevä päihdetyö ja jälkihuolto. Tutkimustulostemme pohjalta Olkkari toivoo voivansa kehittää nuorille tarkoitettua toimintaansa.

Suoritamme molemmat lastentarhanopettajan pätevyyden, joten haluamme opinnäytetyössämme painottaa varhaiskasvatuksen näkökulmaa. Tämän vuoksi käsittelemme työssämme pienten lasten kaverisuhteita. Näin saamme opinnäytetyöstämme kattavamman ja näkökulmiltaan laajemman. Meitä molempia kiinnostaa kuitenkin varhaiskasvatuksen lisäksi nuoret ja heidän parissaan tehtävä työ. Ajattelempa myös, että nuoretkin ovat vielä lapsia. Toivomme saavamme kyselystä vastauksen tutkimuskysymyksiin. Opinnäytetyömme teema on meille itsellemme myös ammatillisesti hyödyllinen.

Hyvät ystävyssuhteet tuottavat lapsille ja nuorille turvallisuuden, yhteenkuuluvuuden ja hyväksytyksi tuleminen tunteita, jotka taas vaikuttavat hyvinvointiin. Lapsuudessa kaverit vaihtuvat usein ja leikki on kaverisuhteissa keskiössä. Kyselytutkimuksemme aihe on ajankohtainen, koska nuorten hyvinvointiin liittyvät asiat puhuttavat paljon nykypäivänä. Haluamme opinnäytetyössämme selvittää millaisia nuorten kaverisuhteet ovat nykyään, millaisia ne ovat olleet heidän lapsuudessaan ja ovatko lapsuuden kaverisuhteet säilyneet nuoruuteen. Pyrimme selvittämään myös onko nuorilla nykyään kavereita, joita he tapaavat kasvotusten säännöllisesti, sillä Internet

tuntuu vievän suuren osan nuorten vapaa-ajasta. Haluamme saada tiedon siitä, onko nuorilla edelleen niin sanottuja ”livekavereita”, joita he tapaavat kasvotusten.

2 LAPSEN KASVU JA KEHITYS

Käsitlemme opinnäytetyössämme sosiaalista kehitystä sekä lapsuudessa että nuoruudessa, vuorovaikutusta sekä ystävyys- ja kaverisuhteita. Kaikilla näillä osa-alueilla on vaikutusta toisiinsa, sillä lapsen sosiaalinen kehitys alkaa jo varhaislapsuudessa. Pieni lapsi harjoittaa vuorovaikutustaitoja aluksi vanhempien kanssa ja myöhemmin ikätovereidensa kanssa. Nuorten ystävyys-suhteisiin vaikuttaa lapsuudessa opitut sosiaaliset taidot.

2.1 Minän muotoutuminen

Lapsen minuus alkaa kehittyä varhaisissa vuorovaikutussuhteissa lapsen peilattaessa itseään läheisiin ihmisiin. Nurmiraanan ym. (2009, 27) mukaan minäkuva on henkilökohtainen kokemus omasta itsestä, siitä, millaisena itsensä näkee, millaiset ovat omat vahvuudet ja heikkoudet sekä mitä elämässä pitää tärkeänä ja tavoiteltavana. Minän kehitystä tutkineen Mahlerin (1897–1985) mukaan lapsella on syntymästään asti valmiuksia, jotka turvallisessa vuorovaikutuksessa hoitajan kanssa antavat lapsen minän kehitykselle rakennusaineet. Vuorovaikutuksesta kehittyy lapsen minä eli persoonallisuuden alue, jolla lapsi tekee päätöksiä, ajattelee ja toimii. (Keltinkangas-Järvinen 2010, 119.)

Myös Stern (1934–) on tutkinut varhaisen vuorovaikutuksen kehitystä ja vaikutusta lapsen minän kehittymiseen. Stern erottelee lapsen kehityksessä neljä eri ikävaihetta alkaen lapsen syntymästä jatkuen ensimmäiseen ikävuoteen saakka. (Nurmiraanta ym. 2009, 27, 46–47). Mahlerin teoria puolestaan erottelee lapsen minä-kehityksessä neljä vaihetta: autistisen-, symbioosi-, erillistymis-yksilöitymis- sekä yksilöllisyyden kiinteytymisen vaiheet. Autistisessa vaiheessa lapsi ei erota itseään muusta maailmasta erillisenä olentona. Symbioosivaiheessa lapsi tuntee olevansa yhtä hoitajansa kanssa, kun taas erillistymis-yksilöitymisvaiheessa lapsi ymmärtää että hoitaja ja lapsi ovat kaksi erillistä henkilöä. Yksilöllisyyden kiinteytymisen vaiheessa lapsen minä on muotoutunut. (Nurmiraanta ym. 2009, 143–144.)

Sternin (1934–) mukaan ensimmäisten kolmen kuukauden aikana vauvalle kehittyy ydinminä (0–3kk), johon kuuluu oman kehon- ja aistien tuntemus sekä käsitys toisesta ihmisestä. Vuorovaikutuksellinen minä (3–6kk) muodostuu noin puoleen ikävuoteen mennessä, jolloin vauva on kiinnostunut ympäröivistä ihmisistä ja heidän reaktioistaan. Myöhemmin vauva oppii erottamaan itsensä muista ihmisistä erillisenä persoonana. Lähempänä ensimmäistä ikävuotta lapsen kehitystehtäviin kuuluu itsen erottuminen (6–8kk) vanhemmista ja itsenäisyyden opettelu. Lapsi ymmärtää, että muilla ihmisillä on tunteita ja ajatuksia, jotka voivat olla erilaisia kuin hänellä itsellään. Lapsi erottaa tuntemattomat ihmiset tutuista ja vierastaa. Lapsi myös kokee eroahdistusta. Lapsen minä vakiintuu (8–12kk) kehitystehtävän lopussa lapsen lähestyessä vuoden ikää. Varhaisessa vuorovaikutuksessa syntynyt kiintymyssuhde toimii lapsen mallina, kun hän harjoittelee irtautumista ja itsenäistymistä. (Nurmiranta ym. 2009, 27, 46–47.)

Mahlerin (1897–1985) minä-kehityksen teoriassa lapsen ja hoitajan välinen suhde on vastavuoroinen kehitysprosessi, jossa myös hoitaja irtautuu lopulta riippuvuussuhteesta lapseen. Lapsen varhaisessa kehitysvaiheessa lapsi tuntee olevansa yhtä hoitajansa kanssa ja tuntiessaan olonsa turvalliseksi alkaa pikkuhiljaa tutkimaan ympäröivää maailmaa ja omaa minäänsä. Lapsen irtautuminen hoitajastaan ja yksilöityminen tapahtuvat kolmeen ikävuoteen mennessä. Lapsi käy läpi erilaisia kehitysvaiheita, jotka johtavat lapsen yksilöitymiseen eli lapsi alkaa hahmottaa omia luonteenpiirteitään ja sitä, millainen persoona hän on. Kehitysvaiheet ovat kiinteässä yhteydessä lapsen kokemukseen hoitajastaan ja sitä kautta lapsesta itsestään. Lähempänä ensimmäistä ikävuotta lapsi alkaa hahmottaa kehonkuvaansa ja ymmärtää olevansa erillään hoitajastaan ja läheisistään. (Ritmala ym. 2009, 148–149.)

Ensimmäisen ikävuoden jälkeen lapsi alkaa selkeämmin ymmärtää olevansa erillinen yksilö ja tuntee tarvetta lähentyä uudestaan hoitajaansa ja tuntee eroahdistusta, jos hoitaja ei ole paikalla. Samalla lapsi alkaa vierastaa muita ihmisiä. Lähentymisvaiheen aikana on tärkeää, että lapsi oppii käsittelemään tunteitaan, joita hoitajasta erossa oleminen aiheuttaa. Lapsen eroahdistuksen kestäminen ja omien tunteiden käsittely niin, ettei ahdistuksen tunne kasva liian voimakkaaksi on kehitykselle tärkeä vaihe, jotta lapsi tulevaisuudessa ihmissuhteissaan olisi riippumaton muista ja pystyisi itse tekemään omat päätöksensä, eikä tukeutuisi liiaksi muihin ihmisiin. Lapsi, joka ei ole lähentymisvaiheessa kestänyt eroahdistukseen liittyviä tunteita, voi aikuisena olla

riippuvainen muista ja hänen voi olla vaikea tehdä päätöksiä sekä solmia ihmissuhteita eroahdistuksen pelossa. (Ritmala ym. 2009, 149–150.)

Kolmanteen ikävuoteen mennessä lapsen yksilöitymisen kehitys on saavuttanut vaiheen, jossa lapsi ymmärtää kiintymyksen kohteensa pysyvyyden. Lapsi ymmärtää, että hoitajan poissaolo on vain väliaikaista ja lapsi pystyy muistinsa avulla muodostamaan mielikuvan hoitajasta tuntien siten olonsa turvalliseksi. Kolmivuotiaana lapsen minäkuvasta on muotoutunut melko pysyvä. Minäkuva kuitenkin muokkautuu läpi koko elämän. (Ritmala ym. 2009, 151.)

2.2 Sosiaalinen kehitys

Ihmisen sosiaalinen kehitys alkaa jo varhaislapsuudessa ja kehitys jatkuu vielä nuoruudessakin. Sosiaalisella kehityksellä tarkoitetaan vuorovaikutustaitoja, kykyä toimia muiden kanssa ja omaksua rooleja sekä arvoja. Lapset mallittavat vanhempiaan ja heidän suhtautumistaan ja oppivat heiltä sosiaalisia taitoja, joita alkavat pikkuhiljaa harjoitella ikätovereidensa kanssa. Vanhemmilta opitaan muun muassa arvoja, asenteita, sukupuolirooleja ja sosiaalista käyttäytymistä. (Kurvinen ym. 2006, 156.) Nurmiraanan ym. (2009, 45) mukaan ihmisillä on synnynnäinen taipumus olla vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. Jo varhaislapsuudessa koetut vuorovaikutustilanteet muodostavat perustan tuleville ihmissuhteille ja yksilön sosiaaliselle kehitykselle. Sosiaaliset taidot kehittyvät voimakkaasti kouluiässä (Nurmiraana ym. 2009, 63).

Ihminen ei ole kehityksessään koskaan valmis, vaan sosiaalinen kehitys on jatkumo, joka jatkuu läpi elämän. Kehityksen juuret luodaan jo lapsuudessa, jolloin opitaan perustaidot. Varhaisessa vaiheessa lapsi muodostaa kuvan itsestään, muista ja siitä, millainen hän on suhteessa muihin ihmisiin sekä millainen hänen pitäisi olla, jotta hänet hyväksyttäisiin. Lapsen esisijainen ympäristö on koti, jossa vanhemmat tai lapsen hoitaja huolehtivat siitä, että lapsi saa vastinetta tarpeilleen ja tulee huomioiduksi. Tällöin lapsi saa vaikuttamisen tunteen ja ymmärtää, että hän on arvokas yksilö, jota kuunnellaan. Lapsi tarvitsee läheisyyttä, empatiaa ja läsnäoloa. Saadessaan vastinetta tunteilleen ja tarpeilleen vanhemmiltaan tai hoitajaltaan lapsi oppii kuuntelemaan muita ja jakamaan tunteitaan myös muiden kanssa ja saamaan vastavuoroisia sosiaalisia kontakteja. (Ritmala ym. 2009, 166.)

Kurvinen ym. (2006, 132–133) kertovat lapsen kasvuun ja kehitykseen vaikuttavan varhaislapsuuden ympäristön lisäksi sekä perimän että lapsen oman aktiivisuuden. Perimä eli geenit säätelevät lapsen kypsymistä. Lapsen täytyy kypsyä oppiakseen tietyn taidon. Lapsen kypsymisaikataulu on yksilöllinen. Ympäristöllä tarkoitetaan sitä kulttuuria, jossa lapsi kasvaa. Lapsen kehitykseen vaikuttaa se, asuuko lapsi maalla vai kaupungissa, millainen lapsen tunneilmapiirin ympäristö on ja kuinka hän leikkii. Ympäristöön kuuluu myös sosiaalinen ympäristö eli esimerkiksi lapsen perhe, päivähoido ja läheiset. Oma aktiivisuus tarkoittaa ihmisen omaa kiinnostusta, ja sitä yksilö harjoittelee lapsuudessa tutkimalla, ihmettelemällä ja etsimällä omia kiinnostuksen kohteita.

Kurvinen ym. (2006, 158–159) kuvaavat lapsen sosiaalisen kehityksen vaiheita lapsen kehittyessä normaalisti ja lapsen kasvaessa fyysisesti ja tunnetasolla turvallisessa ympäristössä. Vastasyntynyt on jo luontaisesti virittynyt sosiaaliseen maailmaan. Vastasyntynyt kommunikoi itkemällä ja hymyilemällä sekä rauhoittuu tutuista äänistä ja saamalla riittävää perushoitoa. Kahden kuukauden ikäinen lapsi alkaa seuraamaan hoitajaansa tarkemmin ja kuuntelee mielellään puhetta. 5–6 -kuukauden ikäinen lapsi kiinnostuu enemmän ympärillä olevien ihmisten tekemisistä ja viihtyy vähemmän yksin makuulla. Lapsi hakee jo vuorovaikutusta aktiivisesti ja ilmaisee herkästi tyytymättömyytensä. 7–9 -kuukauden iässä lapsi vierastaa uusia ihmisiä ja ikävöi selkeästi vanhempiaan, kun yksivuotias tutustuu jo innokkaammin ihmisiin. Vuoden iässä lapsi kiinnostuu toisten lasten tekemisistä ja mallittaa toisten tekemisiä ja sanomisia. Puolentoista vuoden ikäinen lapsi alkaa taas voimakkaammin vierastaa. 2-vuotias kiinnostuu muista lapsista, vaikka samanikäisten kanssa leikkiminen voikin olla vielä haastavaa ilman aikuisen tukea. 3-vuotiaana lapsi harjoittelee toisten lasten kanssa leikkimistä ja leikkien sääntöjä.

Varhainen vuorovaikutussuhde on aluksi vanhemman ja lapsen välinen kiinteä yhteys. Kahdesta ikävuodesta neljään ikävuoteen on aika, jolloin lapsi alkaa laajentaa sosiaalista piiriään. Lapsi etsii sosiaalista kontaktia muilta lapsilta, mutta ei osaa vielä kunnolla toimia yksin sosiaalisissa tilanteissa. Lapsi on hyvin kiinnostunut aikuisten toimista ja ikäkautta värittääkin lapsen halu olla kaikessa aikuisen tekemisissä mukana. Sosiaaliset taidot ovat aluksi hyvin rajoittuneita, mutta lapsen kasvaessa ne monimutkaistuvat ja saavat vastavuoroisuuden piirteitä. 4–7-vuotiaana lapsen

itsekeskeisyys vähenee ja lapsi alkaa ajatella, miten voisi ottaa toisen toiveet paremmin huomioon. Tämän ikäiset lapset ovat innokkaita kehumään toisiaan, jakamaan tavaroitaan ja lelujaan. Lapset myös pystyvät myöntymään toisen pyyntöihin ja osoittamaan myötätuntoa. Alle kouluikäisten lasten sosiaaliset kontaktit ovat vielä kehitysasteella ja lapset tarvitsevatkin vielä aikuisten apua keskinäisissä ristiriitatilanteissaan, koska eivät itse pysty niitä täysin selvittämään. Lähempänä kouluikää, noin 6–7-vuotiaana lapsi leikkii yhä enemmän muiden lasten kanssa ja tietää, miten yhteisiä sääntöjä noudatetaan. Vanhemmiltaan lapsi on oppinut sääntöjä, arvoja ja asenteita ja toteuttaa niitä muiden lasten kanssa toimiessaan. (Nurmiranta ym. 2009, 57.)

Neljän vuoden ikäisenä lapsi osaa jo leikkiä kaverin kanssa kahdestaan tai pienessä ryhmässä, mutta tarvitsee aikuisen apua ristiriitatilanteisiin. Viisivuotiaana lapsi osaa leikkiä jo pitkään ja tällöin myös kaverit ovat tärkeitä. Lapsi osaa toimia isoissa ryhmissä ja osaa selvittää ajoittain ristiriitatilanteita ilman aikuisen apua. Lapsi työstää vuorovaikutustaitojaan leikeissä ja hän kehittää taitojaan toisen lohduttamiseen. Lapsi ymmärtää useimmiten miksi toisesta tuntuu pahalta, mutta lapsi saattaa silti toimia vielä itsekeskeisesti. 6-vuotias osaa toimia ryhmässä ja noudattaa sääntöjä. Hän myös ymmärtää sosiaalisia tilanteita, on omaksunut arvoja ympäristöstään ja osaa ilmaista omia mielipiteitään. 7-vuotiaana lapsi osaa jo toimia hyvin isoissa ryhmissä, vaikka tarvitseekin silloin tällöin yksilöllistä huomiota. Lapsi osaa leikkiä itsenäisesti kavereidensa kanssa pienellä joukolla ja hän on kiinnostunut yhdessä harrastamisesta sekä vanhempien että kavereiden kanssa. (Kurvinen ym. 2006, 159–160.)

2.2.1 Kiintymyssuhdeteoria lapsen sosiaalisen kehityksen perustana

Lapsen ja vanhemman välisen suhteen laatua on tutkittu kiintymyssuhdeteorian kautta. Teoriassa tarkastellaan vauvan tai pienen lapsen ja hänen hoitajansa välistä kiinteää suhdetta. (Nurmiranta ym. 2009, 48). Teorian luoja ja kehittäjä, John Bowlby (1907–1991) uskoi, että lapsuuden kokemukset ja ihmissuhteet vaikuttavat lapsen persoonallisuuden kehitykseen. Kiintymyssuhdeteorian taustalla on käsitys, jonka mukaan lapsella on synnynnäinen tarve muodostaa läheisiä tunnesiteitä ja kiinnittyä toiseen ihmiseen. Lapsen käsitys itsestä muodostuu hoitajan kanssa käytävissä vuorovaikutustilanteissa. Vuorovaikutuksen kautta lapsi muodostaa representaatioita eli sisäisiä malleja itsestään ja kiintymyksen kohteista. Sisäiset mallit auttavat lasta

ennakoimaan hoitajan toimintaa ja ohjaamaan lapsen omaa toimintaa suhteessa hoitajaan. Kiintymyksen kohteena toimivan hoitajan käyttäytyminen heijastuu lapsen tulkintaan hoitajasta sekä lapsesta itsestään. Lapsen tarpeisiin positiivisesti vastaava hoitaja antaa lapselle tunteen, että lapsi on rakastettava ja arvokas yksilö. Negatiivinen suhtautuminen taas voi vaikuttaa lapseen päinvastoin, jolloin lapsi voi tuntea itsensä arvottomaksi. (Lahikainen ym. 1998, 134–135.)

Ritmalan ym. (2009, 158) mukaan kiintymyssuhteista on eroteltavissa neljä erilaista suhdetta; turvallinen -, turvaton- ja välttelevä-, turvaton- ja ristiriitainen- sekä jäsentymätön kiintymyssuhde. Turvallisessa kiintymyssuhteessa lapsi kokee, että hän on turvassa hoitajansa kanssa. Lapsi voi turvallisesti ilmaista tunteitaan ja tarpeitaan, koska pystyy luottamaan siihen, että niihin vastataan. Turvallisessa kiintymyssuhteessa hoitaja on läsnä niin henkisesti kuin fyysisestikin. Turvattomassa- ja välttelevässä kiintymyssuhteessa hoitaja ei huomioi lapsen tunteita eikä vastaa lapsen tarpeisiin. Lapsi ei koe ilmapiiriä turvalliseksi, sillä hänellä on tunne, että hoitaja ei ole lapsen saatavilla. Lapsi alkaa vältellä tunteiden ja tarpeiden näyttämistä ja kieltää itseltään niiden osoittamisen, koska ei saa niihin vastausta. Turvattomassa- ja ristiriitaisessa kiintymyssuhteessa hoitaja kohtelee lasta epäjohtomukaisesti, jolloin lapsi ei tiedä, mitä häneltä milloinkin odotetaan, eikä lapsi pysty muodostamaan käsitystä itsestään suhteessa toisiin ihmisiin. Jäsentymätön kiintymyssuhde on lapselle turvaton, sillä hän ei saa minkäänlaista kontaktia hoitajaansa. Lapsen on vaikea muodostaa käsitystä itsestään ja muista, eikä varsinaista kiintymyssuhdetta voi edes muodostua.

Himberg ym. (2003, 55–56) tarkastelevat varhaisen kiintymyssuhteen vaikutusta lapsen persoonallisuuden ja sosiaalisuuden kehitykseen. Lapset, jotka ovat turvallisesti kiintyneitä tukeutuvat koulussa apua tarvitessaan helpommin opettajiin ja heidän sosiaaliset taitonsa ovat hyvät, kun taas turvattomasti kiintyneet lapset eivät ole niin taitavia näillä alueilla. Kuitenkaan lapsuuden kiintymyssuhteen laatu ei täysin määritä millainen persoona lapsesta kehittyy, sillä myöhemmät kokemukset muovaavat lapsen persoonaa ja vaikuttavat siihen millainen hänestä kehittyy. Lapsi voi myöhempien positiivisten kokemusten myötä oppia olemaan avoin ja luottamaan ihmisiin enemmän.

2.2.2 Varhainen vuorovaikutus

Vuorovaikutus on informaatiota ja kommunikaatiota. Informaatiolla pyritään välittämään viesti toiselle osapuolelle eli se on yksisuuntaista vaikuttamista. Kommunikaatiossa palautteen saaminen on tärkeää. Viestin välittämisen lisäksi kommunikaatiossa myös asennoidutaan viestittäviin asioihin sekä viestien vastaanottajaan. Kommunikaatio vaatii toisen viestien ymmärtämistä. (Himberg & Jauhiainen 2003, 82.)

Kommunikaatiota eli sosiaalista viestintää on jokaisessa sosiaalisessa tilanteessa, vaikka se olisi vähäistä. Kommunikointi tapahtuu sekä kielellisesti että ei-kielellisesti, eli elein ja ilmein. Kielellistä viestintää voi korostaa painotuksin esimerkiksi painottamalla puhetta. Toisinaan eleet ja ilmeet näkyvät tahtomattaankin ja paljastavat henkilöstä sellaisiakin tunteita, joita hän ei haluaisi näyttää. Lapsi näyttää omat tunteensa aidosti ja avoimesti osaamatta peittää niitä. Tunteiden peittämisen taito ja tunteiden hallinta kehittyy iän myötä. (Ojanen 1994, 159.) Turvallisessa vuorovaikutuksessa ihminen kokee voivansa ennakoida vuorovaikutustilanteen kehittymisen ja kulun. Mikäli henkilö viestittää ristiriitaisesti kielellisesti ja ei-kielellisesti sekä vaihtelevasti, kommunikointi voidaan kokea epämiellyttäväksi. (Ojanen 1994, 160–161.)

Pienellä lapsella on jo syntyessään valmius sosiaalisuuteen. Vastasyntyneet vauvat etsivät ympäristöstään ärsykeitä, joihin vastata ja reagoivat ihmisääniin herkemmin, kuin muihin ympäristön ääniin. (Lyytinen ym. 2008, 59–60.) Syntymästään asti lapsella on kyky erottaa kasvoja, äänteitä, puheääniä, liikkeitä ja muotoja. Jo muutaman vuorokauden ikäisenä lapsi tunnistaa äitinsä rintamaidon hajun perusteella ja äidin äänen 1–2 kuukauden iässä. Lapsi oppii varsin pian tunnistamaan äitinsä kasvot, sillä lapsi on erityisen kiinnostunut ihmiskasvoista. Lapsen sosiaalisuuden kautta side äidin tai lapsen muun ensisijaisen hoitajan välillä kehittyy vuorovaikutukselliseksi jo varhain. Vauvan ja hoitajan välinen vuorovaikutuksellinen suhde on vastavuoroisuutta, jossa lapsi vastaa hoitajan eleisiin ja ilmeisiin. Lapsi ei siis vain refleksin omaisesti jäljittele hoitajaansa, vaan tekee sen tietoisesti. (Himberg ym. 2003, 50.) Myös Lyytinen ym. (1998, 60–61) kertovat lapsen ensimmäisinä elinkuukausina vuorovaikutuksen hoitajan tai vanhemman kanssa tapahtuvan kasvonilmeillä ja ääntelyinä, joihin vanhempi vastaa. Vastavuoroisuus vanhemman ja

lapsen suhteessa muodostuu vanhemman herkkyydestä vastata lapsen tarpeisiin sekä lapsen tunnetilojen ja käyttäytymisen havainnoimisesta.

Vanhempi antaa lapselle kuvan sosiaalisesta vuorovaikutuksesta suhtautuessaan lapsen kommunikointiyrityksiin kuin ne olisivat tarkoituksenmukaisia. Varhaisesta vuorovaikutuksesta muodostuu vastavuoroista kun lapsi ja vanhempi vuorottelevat keskusteluissaan. Vastavuoroisuus perustuu taukoihin, joita keskustelun aikana syntyy. Pikkuhiljaa näistä varhaisista keskusteluista muodostuu synkronisia eli samantahtisia, kun vanhempi vastaa vauvan tarpeisiin ja viesteihin vauvan tunnetilojen mukaisesti. Vauvan tunteisiin vastaaminen voi tarkoittaa vanhemman vastaamista vauvan hymyyn ja samoin vastaamista iloisella juttelulla vauvan jokelteluun. (Himberg ym. 2003, 51.)

Näistä varhaisista dialogeista kehittyy vuorovaikutusketjuja, joissa lapsi alkaa pikkuhiljaa jäljitellä vanhemman käyttäytymistä äänтелеillä, liikehtimällä ja hymyilemällä. Lapselle alkaa kehittyä taito hahmottaa toisen ihmisen mielialoja ja vastata niihin sekä halu jakaa tunnetiloja ja mielenkiinnon kohteita toisen ihmisen kanssa. (Lyytinen ym. 1998, 60–61.) Lapsen varhaiset kokemukset kommunikaatiosta hoitajan kanssa tarkoittavat aikaa lapsen ensimmäisten kolmen ikävuoden aikana ja toimivat pohjana lapsen myöhemmissä vuorovaikutustilanteissa. (Nurmiranta ym. 2009, 46). Vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen on todettu vaikuttavan olennaisesti lapsen sosiaaliseen kehitykseen (Lyytinen ym. 2008, 59–60).

Varhainen vuorovaikutus lapsen ja aikuisen välillä perustuu molemminpuoliseen säätelyyn ja vuorotteluun, jossa vuorovaikutus tapahtuu katseilla, eleillä ja ilmeillä sekä ääntelyllä. Vuorovaikutuksen tavoitteena on viestiä toiselle omasta tunnetilastaan ja ilmaista, miten toisen reaktioihin ja toimintaan suhtautuu. On havaittu, että toimintojen aloittaminen, lopettaminen ja kesto on suhteessa toisen osapuolen käynnissä olevaan tai sitä edeltäneeseen toimintaan, josta on voitu päätellä, että varhainen vuorovaikutus on molemminpuolista käyttäytymisen ohjaamista ja jakamista. Vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen on todettu vaikuttavan olennaisesti lapsen sosiaaliseen kehitykseen. (Lyytinen ym. 2008, 59–60.)

Sosiaalisen vuorovaikutuksen taitoja opitaan jo varhaislapsuuden toverisuhteissa, jolloin muiden lasten kanssa toimiessa lapsi harjaantuu ilmaisemaan omia tunteitaan ja säätelämään niitä. Toisten kanssa toimiessa harjoitellaan myös yhteistoiminnan

sääntöjä. Yhdessä muiden lasten kanssa voidaan jakaa kokemuksia. Haasteita lapselle tuo se, kun omaa toimintaansa joutuu säätelämään muiden tarpeiden mukaan. Lasten keskinäisessä vuorovaikutuksessa lapsi voi jakaa oman maailmansa, luoda asioille uusia merkityksiä mielikuvitusleikkien kautta ja rakentaa yhteistä sosiaalista pääomaa sekä käsitellä huolenaiheita ja mieltä askarruttavia asioita. Suhteet samanikäisten kanssa ovat tärkeässä osassa lapsen sosiaalisuuden kehittämisessä ja sen lisäksi ne harjoittavat lapsen vuorovaikutustaitoja, joita elämässä tarvitaan. (Lyytinen ym. 2008, 122–123.)

Vuorovaikutus edellyttää tulkintaa ja merkityksen antamista toiselta saadulle viestille. Vuorovaikutuksessa kuuntelija pyrkii ottamaan toisen osapuolen roolin ja ymmärtämään vuorovaikutuksen tarkoituksen. Vuorovaikutuksessa osapuolet eivät reagoi toistensa tekoihin vaan niistä tulkittuihin merkityksiin. Tällöin myös väärinkäsitykset ovat mahdollisia. Toinen osapuoli voi esimerkiksi tarkoittaa jonkin asian vitsiksi, mutta toinen osapuoli tulkitsee sanotun loukkaukseksi. (Himberg & Jauhiainen 2003, 81). Väärinymmärryksiä voi tuottaa myös puutteellinen viestintä tai kaksoisviestintä. Puutteellisella viestinnällä tarkoitetaan sitä, että viestistä osa on jätetty sanomatta eli kuulijan arvailujen varaan. Viestintä voi olla puutteellista esimerkiksi silloin, kun viestin lähettäjä voi pelätä loukkaavansa viestin vastaanottajaa tai hän uskoo vastaanottajan ajattelevan samoin viestittävästä asiasta. Kaksoisviestinnällä taas tarkoitetaan sitä, että sanallinen ja sanaton viestintä ovat ristiriidassa keskenään. (Himberg & Jauhiainen 2003, 82–83.)

2.2.3 Leikin merkitys lapsen sosiaalisuuteen kasvussa

Sosiaaliset kontaktit ovat ehdottoman tärkeitä lapsen kehityksen kannalta. Sosiaalinen kehitys lähtee perusturvallisuudesta, jonka vanhempi luo suhteessa lapseensa.. Aluksi lapsi on kontaktissa vanhemman kanssa kasvoleikeillä, joissa vanhempi käyttää erilaisia ääniä ja lapsi matkii niitä. Varhaiset sosiaaliset leikit ovat vastavuoroisia kokemuksia lapsen ja vanhemman välillä luoden lapsen sosiaalisuuteen kasvun perustan. (Ritmala ym. 2009, 203.)

Nurmiranta ym. (2009, 59) puhuvat leikistä lapsen tapana tutustua ympäristöönsä ja tutkia maailmaa. Ritmala ym. (2009, 202) lisäävät, että jo kuukauden ikäinen lapsi havainnoi ympäristöään ja tarkkailee muiden toimintaa. Lapsen kasvaessa myös hänen

ympäristönsä ja havainnointikykyensä laajenevat ja lapsi alkaa käyttää aikuisten esimerkkiä seuraten leikin välineenä esineitä ja hahmottaa yhä enemmän niiden käyttötarkoitusta.

Leikki tuottaa lapselle mielihyvää ja sillä on keskeinen merkitys kokonaisvaltaisessa kehityksessä. Leikki tukee lapsen kehitystä kognitiivisella tasolla, kuten havainnoissa, oppimisessa, muistissa ja kielen kehityksessä. Leikissä lapsi käyttää mielikuvitustaan ja on siinä mukana kaikilla aisteillaan. Se on luovaa ajattelutoimintaa, jonka kautta lapsi oppii ymmärtämään syy- ja seuraussuhteita. (Nurmiranta ym. 2009, 59.) Ritmala ym. (2009, 201–203) lukevat leikin spontaaniksi toiminnaksi, jossa lapsi itse on tekijänä. Oppiessaan leikin kautta uusia asioita ympäristöstään lapsi oppii samalla asioita itsestään ja muista. Lapsi ei vielä osaa kunnolla käsitellä tunteitaan puhumalla tai käymällä niitä läpi mielessään, joten leikki on kanava, jonka avulla tunteita on helpompi käsitellä ja prosessoida. Elämässä vastaantulevat pelot, ahdistus ja vaikeat asiat lapsen on helpompi työstää leikin muodossa ja myös oman käyttäytymisen hallinta on helpompaa. Lapsi käy läpi leikkiessään myös myönteisiä asioita, kuten iloa ja rakkautta.

Leikki on lapsen työtä ja kuuluu keskeisenä osana persoonallisuuden kasvuun eli siihen millainen minäkuva lapselle muodostuu ja miten lapsi tarkastelee maailmaa. Lapsen omaehtoinen leikki on tärkeä, jotta lapselle syntyisi kokemuksia siitä millainen persoona hän on. Kokemukset omasta minästä tulevat esiin erilaisissa roolileikeissä, joissa lapsi itsestään tekemiensä havaintojen kautta rakentaa omaa identiteettiään. Leikissä lapsi oppii kokeilemalla uusia asioita joskus onnistuen ja joskus epäonnistuen. Näistä kokemuksista lapsi saa tietoa omista taidoistaan, tiedoistaan ja kyvyistään. Uusien kokemusten ja onnistumisten avulla lapsen itsetunto ja itsetuntemus lujittuvat. On tärkeää, että lapsi tuntee olonsa turvalliseksi ja rakastetuksi, jotta tämä uskaltaa kokeilla uusia asioita vaikka kokisi joskus epäonnistumisia. (Ritmala ym. 2009, 203.)

3 NUOREN KASVU JA KEHITYS

Nuoruusiän kehitystehtäviin kuuluu irrottautuminen vanhemmista ja kasvaminen autonomiaan eli itsenäisyyteen. Nuoren valmiuksiin itsenäisyyteen kasvamisessa vaikuttavat aikaisemmat kokemukset lapsuudessa, oma halu kasvaa aikuisuuteen sekä ympäristön vaikutus. Itsenäisyyden kehitystehtävän saavuttaminen vaatii nuorelta kykyä irrottautua vanhemmistaan, oman ruumiinkuvan jäsentäminen ja seksuaalisen identiteetin hyväksyminen. Nuoruudessa kaverit ja ystävät ovat tärkeässä roolissa vertaisryhmänä, johon nuori voi turvautua. (Aalberg ym. 2007, 67–68.)

Nuoruusvaihe voidaan erotella kolmeen ikävaiheeseen. Varhaisnuoruus sijoittuu 12–14-vuoden välille, nuoruus 15–17-vuoden välille ja jälkinuoruus 18–22-vuoden välille. Varhaisnuoruus on alkavaa muutosten aikaa, jolloin pienet kehossa ja mielessä tapahtuvat muutokset aiheuttavat levottomuutta. Nuoren voi olla vaikea ymmärtää ja hyväksyä muutoksia, joita kehossa tapahtuu. Irtautuminen vanhemmista alkaa pikkuhiljaa. Välillä nuori tuntee halua olla itsenäinen, mutta tuntee kuitenkin samalla tarvitsevänsä vanhempiaan. Olo on ristiriitainen ja nuori tuntee tarvetta kyseenalaistaa vanhempiaan ja kapinoida. Nuoruusvaiheessa 15–17-vuotiaana nuori on alkanut hyväksyä oman kehonsa muuttumisen. Nuoren seksuaalisuus herää ja nuori voi olla hämmentynyt uusista mielikuvista, joita se tuo mukanaan. Jälkinuoruudessa asiat alkavat jäsentyä ja tuntua selkeämmiltä. Nuoren aikaisemmat kokemukset alkavat tuntua selkeämmiltä ja nuori alkaa hahmottaa omaa persoonaansa ja minuuttaan. Suhde vanhempiin tasaantuu ja nuori pystyy suhtautumaan heihin kypsemin ja ymmärtämään heidän näkemyksiään. Jälkinuoruudessa itsekeskeisyys vähenee ja nuoren on helpompi ymmärtää muiden mielipiteitä, ottaa muut huomioon sekä tehdä kompromisseja. Nuoruuden jälkivaihe on aikaa, jolloin tehdään valintoja, jotka vaikuttavat siihen, mihin suuntaan elämä alkaa rakentua ja millaiseksi nuoren asema yhteiskunnassa muodostuu. (Aalberg ym. 2007, 68.)

3.1 Nuoren sosiaalinen kehitys

Nuoruudessa kehitys on tasapainoilua oman minän kanssa. Nuori etsii paikkaansa maailmassa ja hakee vastausta siihen millainen persoona on. Sosiaalisen ja persoonallisuuden kehityksen haasteille ominaista on vuorovaikutustaitojen harjoittaminen sekä sosiaalisesti hyväksytyn käyttäytymisen oppiminen ja sitä kautta

minäkuvan hahmottaminen ja moraalien kehittyminen. (Aaltonen ym. 2003, 51.) Nuoruudessa sosiaaliseen kehitykseen kuuluvat tärkeänä osana ihmissuhteet sekä ympäristö, jossa nuori elää. Lapsuudessa koetut tapahtumat vaikuttavat siihen, millaisiksi nuoruuden sosiaaliset kontaktit muodostuvat, sillä pohja sosiaaliselle kehitykselle muodostuu lapsuudessa opituista malleista ja kokemuksista. (Aaltonen ym. 2003, 85–87.)

Nuoruudessa sosiaalinen kehitys näyttäytyy vuorovaikutuksessa ja sosiaalisissa kontakteissa muiden kanssa. Vuorovaikutustilanteet, joita nuoret käyvät keskenään, ovat jokseenkin ennakoitavissa, sillä ne mukailevat olemassa olevia yhteiskunnallisia normeja, rooleja ja yleisesti hyväksytyjä käyttäytymistapoja. Yhteiskunnassa vallitsee erilaisia ryhmiä, jotka muodostavat kullekin ominaiset sosiaaliset normit eli hyväksytyt käyttäytymistavat. Kaveripiiri noudattaa erilaisia sosiaalisia normeja kuin esimerkiksi perhe tai koululuokka. Ryhmillä on erilaisia hiljaisia normeja, jotka ovat kullekin ryhmälle ominaisia. Erilaisten roolien kautta nuori etsii itseään. Roolit näyttäytyvät koulussa, kotona ja kaverien kanssa. Nuorelle onkin tärkeää tulla hyväksytyksi ja olla osa jotakin ryhmää, jonka arvomaailmaan ja asenteisiin voi samaistua. Ryhmän lisäksi nuori hakee samaistumisen kohteita idoleista ja kavereista. Niihin nuori peilaa itseään ja ne toimivat apuna itsenäistymisprosessissa. (Aaltonen ym. 2003, 85–87.)

3.2 Nuoren persoonallisuuden kehitys

Nuoruus on aikaa, jolloin oman persoonallisuuden tarkastelu nousee vahvasti esille. Nuori on elämänvaiheessa, jossa on aika itsenäistyä ja ottaa vastuu omasta elämästä. Nuori haluaa enemmän vapautta, mutta turvautuu silti vanhempiinsa tuntiessaan että tarvitsevana tukea. Nuori miettii omaa minäkuvaansa ja tarkastelee itseään ja persoonallisuuttaan miettien omaa paikkansa maailmassa. Lapsuudessa minäkuva ja käsitys itsestä on rakentunut muilta saadun palautteen avulla, kun taas nuoruudessa minäkuva muokkautuu uudelleen nuoren alkaessa tarkastella ympäristöään ja omaa paikkaansa siinä laajemmin. (Aaltonen ym. 2003, 74–75.)

Persoonallisuuden kehittymiseen ja muotoutumiseen vaikuttaa esimerkiksi perimä, kulttuuri, ympäristö ja yksilön omat valinnat. Teoreetikoista psykoanalyttista kantaa edustavan Mahlerin (1975) mukaan lapsuuden symbioottinen suhde vanhempaan

vaikuttaa nuoruudessa persoonallisuuden kehittymiseen. Lapsi irtautuu tästä symbioottisesta suhteesta kolmanteen ikävuoteen mennessä ja harjoittelee siinä itsenäistymistä ensimmäisen kerran. Mahlerin mukaan nuoruuden persoonallisuuden kehittymiseen vaikuttavia asioita tulee tarkastella varhaislapsuuden kokemusten valossa. (Aaltonen ym. 2003, 75–77.)

Mahlerin kanssa samoja ajatuksia jakavat psykoanalyttikot Stern (1985, 1992) ja Freud (1971). Myös he korostavat varhaislapsuuden merkitystä nuoren persoonallisuuden kehityksessä. Varhaislapsuuden myönteinen ja turvallinen ilmapiiri antaa psykoanalyttisen teorian mukaan hyvät lähtökohdat nuoruudessa persoonan myönteiselle kehitykselle. Lapsuuden turvallinen ja hyväksyvä ilmapiiri kehittää lapsen persoonaa myönteiseen suuntaan ja antaa nuoruudessa voimaa tehdä omia päätöksiä ja onnistua nuoruuden tärkeässä kehitystehtävässä, yksilöksi kasvamisessa ja itsenäistymisessä. (Aaltonen ym. 2003, 75–76.)

Erilaista näkökantaa persoonallisuuden kehittymiseen edustaa humanistis-fenomenologinen psykologia, joka painottaa yksilön omaa aktiivisuutta ja valintoja persoonallisuuden kehittämisessä. Psykologian suuntaus painottaa yksilön omia valintamahdollisuuksia eikä pidä lapsuuden tapahtumia syynä siihen millaiseksi elämä nuoruudessa muodostuu. Ajatus siitä, että nuori itse vaikuttaa omiin valintoihinsa ei ota kuitenkaan huomioon sitä, että joillakin nuorilla on hyvät lähtökohdat elämään, kun taas toisilla voi jo lapsuudessa olla vaikeaa ja tämän vuoksi myös nuoruudessa omaa elämää koskevat valinnat voivat olla vaikeita. (Aaltonen ym. 2003, 76.)

3.3 Yksilöityminen ja identiteetti

Ahokas ym. (2008, 18) nostavat nuoruuden sosialisatioprosessin rinnalle yksilöitymisen ja identiteetin löytämisen. Yksilöksi kasvaminen tarkoittaa nuoruudessa omaksi minäksi tulemistä ja erottumista muista siten, että nuori silti kokee itsensä eheäksi ja kokonaiseksi. Yksilöityminen kulkee lähekkäin identiteetin kanssa. Aaltonen ym. (2003, 74–75) puhuvat nuoren yksilöksi kehittämisestä eli identiteetistä kokonaisuutena, johon sisältyy nuoren sisin olemus, minä ja sosiaalinen maailma. Identiteetin kautta nuori peilaa itseään ympäristöönsä ja muihin ihmisiin ja käyttäytyy sen mukaisesti.

Himberg ym. (2003, 98–101) määrittelevät identiteetin löytämisen yhdeksi nuoruuden kehitystehtäväksi, joka tarkoittaa oman minän hyväksymistä ja eräänlaista jatkuvuuden tunnetta, jossa nuori tuntee itsensä samaksi kaikissa tilanteissa. Identiteetin löytäminen edellyttää nuorelta kykyä siirtyä lapsuuden ajatusmaailmasta itsenäisempään ajatusmaailmaan, jossa nuori ei enää samaistu vallitsevaan ympäristöönsä ja vanhempoihinsa, vaan joutuu tekemään itse valintoja ja kompromisseja koskien omaa elämäänsä. Nuoruudessa kehittyvä itsearviointitaito on edellytys itsensä tarkkailuun suhteessa ympäristöön ja muihin ihmisiin. Varhaisnuoruudessa kavereiden mielipiteillä ja palautteella on suuri merkitys ja se vaikuttaa nuoren käsitykseen itsestään. Identiteetin löytämisen kannalta tärkeä kehityssaskel on löytää oma tapansa toimia erilaisissa tilanteissa muista riippumatta ja kyky tarkastella ja säädellä omaa toimintaansa sekä pyrkiä toimimaan ihanteidensa mukaisesti.

Identiteetin kehittyminen ei kuitenkaan ole aina yksinkertaista, vaan siihen liittyy aina kriisejä. Siinä missä lapsi on peilannut itseään ympäristöönsä, peilaa nuori itseään vallitsevaan yhteiskuntaan ja kulttuuriin. Itsenäistymisen tullessa eteen nuori on ensi kertaa tilanteessa, jossa hän joutuu tekemään omaa elämäänsä koskevia ratkaisuja. (Aaltonen ym. 2003, 74–75.)

3.4 Nuoren kasvaminen yhteiskunnan jäseneksi

Nuoruuden yksi kehitystehtävistä ja samalla -haasteista on kasvaa ja sopeutua yhteiskunnan jäseneksi. Kasvamista yhteiskunnan jäseneksi kutsutaan sosialisatioksi, joka on läpi elämän kestävä prosessi. Sosialisatiossa nuori oppii yhteisön normit, arvot ja säännöt ja alkaa elää niiden mukaan. Nuori siis tulee osaksi ympäristöönsä jossa elää. (Aaltonen ym. 2003, 85.)

Ahokas ym. (2008, 18–19) kutsuvat sosialisatioprosessia kulttuurin keskeisten tietojen, taitojen ja käyttäytymissääntöjen omaksumiseksi. Sosialisatio alkaa jo varhaislapsuudesta, jolloin lapsi samaistuu kasvu-ympäristössään vallitseviin sosiaalisiin malleihin ja vuorovaikutustapoihin, joita lapsen vanhemmat käyttävät. Sosialisatioprosessi lapsuudessa tarkoittaa oman minän rakentamista ja pelaamista ympäristöltä saatuun palautteeseen. Palautteen avulla jo pieni lapsi oppii, että muilla on tietynlaisia odotuksia häntä kohtaan. Odotuksilla tarkoitetaan ennustettavaa käyttäytymistä ja reagointia eri tilanteissa. Odotusten pohjalta lapsi luo tulkinnat siitä,

millainen hän on ja mitä häneltä odotetaan eri tilanteissa. Nämä tulkinnat kantavat aina nuoruuteen saakka, jossa oman minän tarkastelu suhteessa ympäristöön nousee uudestaan tarkasteluun – nuori alkaa miettiä paikkaansa yhteiskunnassa.

4 YSTÄVYYYS- JA KAVERISUHTEET

Varhaislapsuudessa ystävyys tarkoittaa lähinnä leikkikavereita, jotka saattavat vaihtua useinkin. Lapsi alkaa käyttää puheessaan ystävyys-sanaa noin neljän vuoden ikäisenä. (Nurmiranta ym. 2009, 58–59.) Kouluiässä vertaissuhteiden merkitys kasvaa, vanhempien osuus lapsen maailmassa kapenee. Samalla ystävyyssuhteiden merkitys muuttuu. Noin 11–12-vuotiaana ystävyys merkitys syvenee ja ystävyyssuhteet muodostuvat vastavuoroisiksi ja pysyvämmiksi. Ystävyyssuhteissa lapsi ja nuori oppii muun muassa luottamusta, läheisyyttä ja uskoutumista. Ystävyys myös tukee itsetunnon kehitystä ja hyvinvointia, ja ystävyyssuhteissa ilmenevät ristiriidat opettavat nuorelle tärkeitä vuorovaikutustaitoja. (Nurmiranta ym. 2009, 64–65.) Murrosiässä ystävyyssuhteiden merkitys korostuu entisestään ja ystävien kanssa jaetaan kokemuksia entistäkin enemmän. Ystävät koetaan kokemusten jakajina ja ystävilta haetaan läheisyyttä, ymmärrystä sekä neuvoja. Nuoruuden ystävyyssuhteet valmentavat myöhempiä ihmissuhteita varten. (Nurmiranta ym. 2009, 86–87.)

Aaltonen ym. (2003, 91–92) puhuvat ystävyydestä kahden ihmisen välisenä läheisenä emotionaalisenä ja sosiaalisena siteenä, johon kuuluu positiivisia tunteita. Ystävyys on sitoutumista ja siinä koetaan kiintymyksen tunnetta. Ystävyys kuuluu toisen tukeminen, yhdessäolo, välittäminen, huolenpito, auttaminen ja lohduttaminen sekä vastavuoroisuus. Vastavuoroisuudella tarkoitetaan sitä, että kumpikin osapuoli antaa ja saa. Ihmisellä voi olla useampia ystäviä, mutta usein kuitenkin yksi niistä on yli muiden. Myös Laineen mukaan (2005, 145) yleensä jokin kahdenkeskinen suhde on muita voimakkaampi ja muodostaa siten läheisen ystävyyssuhteen. Ystävä on läheinen henkilö, jonka kanssa jaetaan yhteistä merkittävää historiaa ja jota pyritään tapaamaan usein. Ystävyys on kahdenkeskinen kiinteä suhde. Ystävien lisäksi ihmisellä voi olla muitakin hyviä sosiaalisia suhteita, joita kutsutaan kavereiksi.

Raja ystävyys ja kavereiden välillä on häilyvä ja ihmiset luokittelevat sen eri tavoin. Ystävyys luokitellaan läheisemmäksi suhteeksi kuin kavereus ja ystävät tunnetaan kavereita paremmin. Kaverisuhteisiin ei myöskään liitetä erityisiä

tunnesiteitä. (Aaltonen ym. 2003, 91.) Ystävyysuhteet eroavat kaverisuhteista ollen intensiivisempiä ja yleensä ystäviä on vähemmän kuin kavereita. Ominaista ystävyysuhteille on läheisyys ja molemminpuolinen sitoutuminen, jossa on jaetaan omia henkilökohtaisia ajatuksia ja asioita, keskustellaan enemmän ja halutaan ratkaista mahdolliset erimielisyydet nopeasti. Yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen kehittämisessä ystävyysuhteilla on tärkeä osa. (Lyytinen ym. 2008, 123.) Lapset voivat kokea jo koulunkäynnin alkuvuosina läheisen ystävyysuhteen lähes yhtä tärkeäksi kuin omat vanhempansa. Murrosikäisenä nuoret saavat merkittävästi enemmän seuraa, virikkeitä ja luottamusta läheiseltä ystävältä kuin vanhemmaltaan. (Laine 2005, 174.)

Ystävyysuhteita tarkastellessa tulee muistaa, että ystävyysuhteet ovat haavoittuvaisia ja hauraita. Läheisen suhteen ristiriitatilanteet voi olla vaikeampi antaa anteeksi verrattaessa vieraamman henkilön välisin ristiriitoihin. Toisaalta ristiriitatilanteet voivat olla helpommin selvitettävissä ja ystävykset voivat ymmärtää käyttäytymisen syitä ja taustoja. Tällaisia ystävyysuhteissa ilmeneviä ristiriitatilanteita voi olla esimerkiksi epäluotettava tai epäystävällinen toiminta, ystävälle osoitettu riittämätön huomio tai ystävän vastenmielinen käyttäytyminen. (Laine 2005, 150.) Konfliktitilanteita ystävyysuhteisiin voi tuottaa myös se, ettei ystävykset ole sisäistäneet ystävän roolia ja siihen liittyviä normeja. Ystävälle tai ystävyydelle voidaan myös asettaa liian suuria odotuksia, joissa helposti petytään. Ystävykset voivat odottaa ystävyydeltä erilaisia asioita, etenkin jos toisella osapuolella on muitakin läheisiä tai jopa läheisempiä ihmissuhteita. Konflikteja syntyy jokaisessa ystävyysuhteessa ja usein sen taustalla on toisen osapuolen kokema uhka yhteenkuuluvuuden ja turvallisuuden tunteelle. Halu sopia konfliktitilanne riippuu siitä, kuinka merkitykselliseksi ystävyys koetaan ja kuinka suuri loukkaus on ollut. Mikäli molemmat osapuolet kokevat ystävyuden arvokkaaksi ja merkitykselliseksi, panostavat ystävykset konfliktin ratkaisemiseen. Vakavat ja toistuvat konfliktit ovat uhka ystävyuden jatkumiselle. (Laine 2005, 153.)

Toisinaan ystävysten mielenkiinnon kohteet muuttuvat tai ystävykset kehittyvät eri tahtiin tai eri suuntiin. Tällöin osapuolet eivät välttämättä saa tyydytystä ystävyystään ja seurauksena ystävyysuhteet vähitellen päättyvät. Ystävyysuhteiden katkeaminen voi aiheuttaa kriisitilanteen lapsen elämässä, sillä ystävyuden päättymistä ei aina molemmat osapuolet koe samoin tai samanaikaisesti tarpeelliseksi.

Ystävyyden katkeamiset kuuluvat kuitenkin normaalina piirteenä lapsen kehitykseen. Tilanne vaatii molemmilta osapuolilta asian työstämistä, sillä jätetty osapuoli voi tuntea tulleen hylätyksi ja hänen itsetuntonsa laskee. Jättävä osapuoli taas voi tuntea syyllisyyttä ystävyyden katkeamisesta. (Laine 2005, 154.) Terveystieteiden tutkimuskeskuksen teettämän Kouluterveyskyselyn mukaan (2013) 8.–9.-luokkalaisista 8 prosentilla ei ole läheistä ystävää. Vuonna 2013 tutkimukseen osallistui 99 478 nuorta. Tutkimukseen on kerätty vastauksia 11 vuoden ajan. Vastauksista käy ilmi, että vuonna 2013 on aikaisempien vuosien tutkimuksiin verrattuna vähemmän nuoria, joilla ei ole läheistä ystävää. Määrä on ollut koko ajan laskussa. Toisaalta tutkimukseen vastanneista nuorista 11 % kertoo, että heillä on vaikeuksia työskennellä ryhmässä. Junttilan mukaan (2010) lähes joka päivä viidennes suomalaisista lapsista kokee yksinäisyyden ja torjutuksi tulemisen tunteita. Suomessa asuvista lapsista ja nuorista jopa 20 % kärsii vakavasta yksinäisyydestä ja heistä puolella yksinäisyys jatkuu vuodesta toiseen. (Juusola 2013.)

4.1 Lapsen ystävyyssuhteet

Lapsen kasvaessa tulkinnat ystävästä muuttumat hieman. Pieni lapsi kuvaa ystävää sellaiseksi, jonka kanssa on kiva leikkiä, kun taas hieman vanhempi lapsi kuvaa ystävää sellaiseksi, joka ymmärtää ja jonka kanssa voi jakaa ajatuksia ja salaisuuksia. Myöhemmässä lapsuudessa vastavuoroisten ystävyys- ja kaverisuhteiden merkitys näkyy lapsen pääsemisessä helpommin mukaan leikkeihin ja roolileikkeihin muiden kanssa. (Lyytinen ym. 2008, 123.) Alle kouluikäinen oppii ystävyyssuhteesta jakamista, tunteiden säätelyä ja vuoron odottamista. Keskilapsuudessa on tärkeää se, millaisen vaikutelman lapsi itsestään antaa kavereilleen. Pukeutuminen, kielenkäyttö ja käyttäytyminen on lapsille entistä tärkeämpää. (Salmivalli 2005, 36–37.)

Tavallisesti ystävyyden kehittymistä on tarkasteltu leikki-ikäisestä lapsesta alkaen. Ystävyys vaatii molemminpuolista toveruutta, mieltymystä ja läheisyyttä. 1–2 vuoden iässä lapsi pystyy sosiaaliseen matkimiseen ja vuorovaikutukseen. Tämä tarkoittaa sitä, että jo pienikin lapsi voi olla ystävyyssuhteessa. Mikäli lapsi haluaa olla ystävän lähellä he viettävät aikaa yhdessä ja heillä on hauskaa. Ystävyys eroaa kavereudesta tällöin myönteisen tunnesuhteen osalta, jolloin lapsilla on mieltymys toisiinsa. (Laine 2005, 154–155.)

Olennaisinta lasten ystävyssuhteissa on leikkitoiminta, sillä ystävä usein määritellään sen mukaan, kuinka mukava on leikkiä yhdessä. Ystävyssuhteen syntyminen edellyttääkin molemmilta osapuolilta olosuhteita, joissa leikkiminen tai pelaaminen on mahdollista. Leikkimistilanteet ja lasten osallistuminen niihin vaihtelee, joten lapsuudessa kaverisuhteet vaihtuvat usein. Varhaislapsuudessa lapsen leikkiverit voivat olla kumpaa sukupuolta tahansa, vaikka usein ne ovatkin samaa sukupuolta edustavia. Vastavuoroisuutta opitaan noin 5–6 vuoden iässä. Tällöin se on hyvin konkreettista vaihtamista, jossa hyvään vastataan hyvällä tai pahaan vuorostaan pahalla. Lasten kaverisuhteissa konfliktit liittyvät usein tavaroiden ottamiseen ja rikkomiseen, ja ristiriitatilanteissa tarvitaan vielä aikuisen apua. Erimielisyyksiä voidaan ratkoa myös fyysisin keinoin, kuten tönimällä tai potkimalla. (Laine 2005, 155.)

Ojalan ja Poikolan mukaan (2010, 16–17) lapset muodostavat, ylläpitävät ja kehittävät sosiaalisia suhteita päivähoidossa. Haasteellista päivähoidon arjessa lapselle on oman paikkansa löytäminen ja henkilöstömuutokset. Lapsi voi luoda ystävyssuhteita vertaisryhmässä ympäristön pysyessä samana. Tutkimuksessa oli haastateltu neljää 4–6-vuotiasta vuorohoidossa olevaa lasta. Haastatteluista käy ilmi, että lasten kaverit ovat usein samanikäisiä ja kaverisuhteet pitkäkestoisia. Ystävyksiä yhdistää samat mielenkiinnon kohteet, kuten leikki. Ystävyys ilmeneekin päiväkotikäisillä usein leikin kautta. Tutkimuksen mukaan päiväkotikäisten lasten viihtyvyyttä vuorohoidossa lisäsi ystävien läsnäolo. Ystävän kanssa lapset voivat jakaa salaisuuksia ja ystävälle voidaan lainata leluja pelkäämättä niiden rikkoutumista. Tutkimuksessa nousee esille luottamuksellisuus määriteltäessä ystävää. (Ojala & Poikola 2010, 36, 38, 40.)

Koulunkäynnin alkamisen myötä lapsen kaveripiiri laajenee ja monipuolistuu, ja hänen sosiaaliset kontaktinsa lisääntyvät. Samaan aikaan lapset alkavat viihtyä oman sukupuolensa kaveripiireissä. Vielä ensimmäisten kouluvuosien aikana kaverisuhteet voivat vaihdella paljon. Noin kolmannelta kouluvuodelta lähtien kaverisuhteet alkavat olla pysyviä ja näin ne tuottavat sosiaalisen turvallisuuden tunnetta. Lapsi uskoo tarvitsevänsä kavereita ollakseen pidetty. Kavereiden kanssa halutaan olla paljon yhteistoiminnassa, mutta toisaalta lapset alkavat kilpailla suorituksistaan. Lapset määrittävät ystävyuden niin, että ystävykset tuntevat toistensa mielenkiinnon kohteet ja haluavat osallistua mieleiseen toimintaan. Noin yhdeksän vuoden iässä lapset

alkavat etsiä sellaisia kavereita, jotka sopivat yhteen oman persoonallisuuden kanssa. 8–10 -vuoden iässä lapsi voi myös kokea tarvitsevänsä uskollista ystävää, jonka kanssa voi jakaa salaisuuksia ja huolia sekä jolta voi saada lohdutusta. Lapsi ymmärtää läheisyyden ja luottamuksen molemminpuoliseksi, vaikka oma etu onkin vielä tärkeämpi kuin suhde. Koulun alettua myös konfliktien määrä lisääntyy. Aluksi ne voivat liittyä tavaroiden ottamiseen tai pilkkaamiseen, mutta ystävyys-suhteiden synnyttyä ne alkavat liittyä myös salaisuuksien paljastamiseen tai valehteluun. Tällöin vielä konfliktit ymmärretään vain toisen osapuolen aiheuttamiksi ja vain toisen osapuolen tulee muuttaa toimintaansa ratkaistakseen tilanne. (Laine 2005, 156.)

4.2 Nuoren ystävyys-suhteet

Nuoruudessa ystävyys-suhteiden merkitys muuttuu. Nuorta ei välttämättä enää tyydytä liikkua vain muutaman ystävän kanssa, vaan hän hakeutuu suurempaan ryhmään. Kaveriporukan hyväksyntä on nuorelle tärkeää ja menee usein vanhempien edelle. Ystävyys-suhteet kuitenkin syvenevät; nuorella on tarve jakaa luottamuksellisesti henkilökohtaisia kokemuksia hyvän ystävän kanssa. Tyttöillä on usein enemmän läheisiä ystävyys-suhteita poikiin verrattuna. (Aaltonen ym. 2003, 93.)

Lapsuudessa ja nuoruudessa ystävät ovat usein samanikäisiä ja samaa sukupuolta, ja läheiset ystävät muistuttavat persoonallisuudeltaan sekä sosiaaliselta käyttäytymiseltään toisiaan. Nuoruusiässä ystävyys-suhteille tyypillistä on yhteiset mieltymykset ja kiinnostuksen kohteet sekä harrastukset. Toisinaan ystävät pyrkivät myös näyttämään samankaltaisilta. Iän myötä ihmiset alkavat sietää eroja itsensä ja muiden välillä ja alkavat hyväksymään ystävän sekä positiivisia että kielteisiä piirteitä. (Aaltonen ym. 2003, 92.)

Ystävykset käsittelevät nuoruudessa kysymyksiä, jotka liittyvät aikuisuuteen ja siihen kasvamiseen. Näistä ei välttämättä haluta puhua omien vanhempien kanssa. Hyvä ystävä on nuorelle tärkeä juuri siksi, että hän voi jakaa näitä tuntemuksia samassa tilanteessa olevan kanssa. Sosiaalisen todellisuuden tajuamista kehittää nuoren kokemukset omassa ikäryhmässä. Nuori voi verrata itseään muihin nuoriin ja saada heiltä hyväksyntää, jolloin se vaikuttaa nuoren minä-käsitykseen. Ystävyys-suhteen puuttuminen voi vaikuttaa nuoren itsetuntoon ja sosiaalisten taitojen kehittymiseen alentavalla tavalla. (Aaltonen ym. 2003, 93-94.)

Varhaisnuorelle eli 12–15 -vuotiaalle ikätoverit ovat tärkeitä ja heidän kanssaan vietetään paljon aikaa. Kaverit tukevat nuoren itsetuntoa ja toimivat nuorelle peilipintana, josta nuori näkee hyväksytäänkö hänet. Nuoren on helpompi hyväksyä itsensä, kun hän näkee kavereidensa hyväksyvän hänet. Kaverisuhteista opitaan myös selviämään pettymyksistä. (MLL a, 24.) Laineen mukaan (2005, 157–158) 11–14-vuotiaat varhaisnuoret suhtautuvat ystävyksiin hyvin omistavasti ja haluavat viettää heidän kanssa mahdollisimman paljon aikaa. Ystävykset ovat erottamattomia. Varhaisnuoruuden loppupuolella nuori haluaa olla osa suurempaa ryhmää tai jengiä. Varhaisnuoruudessa ystävyssuhteet syvenevät ja lähentyvät ja luottamuksen merkitys korostuu. Varhaisnuoruudessa konfliktit osataan jo ratkaista yhdessä keskustelemalla ja osataan ottaa huomioon molemmat osapuolet. Konfliktit liittyvät tässä vaiheessa erityisesti epäluotettavaan toimintaan ja huomiotta jättämiseen.

Keskinuorelle, eli 15–18-vuotiaalle kaverisuhteet ovat entistäkin tärkeämpiä. Saman sukupuolen kesken ystävyssuhteet ovat tiiviitä ja pitkäkestoisia. Keskinuori viihtyy aiempaa pienemmässä kaveriryhmässä, jossa jaetaan samat kiinnostuksen kohteet, arvot, asenteet ja ajattelutavat. Nuori hakee kaveriryhmästään läheisyyden ja yhteenkuuluvuuden tunnetta, jota aiemmin on saatu vain perheeltä ja vanhemmilta. Nuori alkaa irtaantua vanhemmistaan ja rakentaa itsenäisyyttään, joten kaveri toimivat tässä tärkeänä vertaistukena. Kaveriryhmässä nuori voi jakaa ajatuksia ja tunteita, omaksua tietoja ja taitoja, kokeilla rajojaan sekä rakentaa minäkuvaansa. Nuori myös opettelee toimimaan ryhmässä. Ystävyssuhteissa voi ilmetä riitoja ja niiden myötä opetellaan selvittämään erimielisyydet. (MLL b, 19–20.) Laineen mukaan (2005, 159) yli 15-vuotiaan nuoren ystävyssuhteilla alkaa olla merkittävä osa nuoren persoonallisuuden ja identiteetin kasvulle. Ystävyksillä on samanlaiset arvot, asenteet ja kiinnostuksenkohteet. Ystävysten samankaltaisuus voi ylläpitää ystävyssuhdetta myös myöhemmässä vaiheessa. Ystävyssuhteisiin ei nuoruusiässä suhtauduta enää omistavasti, eikä ystävyssuhteita ajatella enää toinen toisensa poissulkevinä tekijöinä. Tässä vaiheessa konflikteja voi aiheuttaa varhaisempien vaiheiden konfliktien lisäksi erilaiset ajatukset, arvot ja uskomukset. Pojat sietävät epäkunnioittavaa käytöstä vähemmän kuin tytöt. Ristiriitatilanteet osataan nyt ratkoa jo kaikkien näkökulmat huomioon ottaen ja molempia tyydyttävästi.

Mannerheimin Lastensuojeluliiton mukaan (a, 24) tyttöjen ja poikien kaverisuhteissa on eroja, vaikka molemmat viihtyvätkin kaveriryhmissä. Erityisesti pojat viihtyvät suurissa joukoissa ja pitävät tärkeänä yhteistä toimintaa ja fyysistä läsnäoloa. Pojat taistelevat pienuuden tunnetta ja epävarmuutta vastaan sulautumalla osaksi ryhmää. Pojat painivat ja nahistelevat keskenään tyydyttääkseen kosketuksen ja läheisyyden kaipuuta. Tytöt puolestaan viihtyvät kaveriryhmien lisäksi kahdenkeskisissä kaverisuhteissa. Nämä tiiviit ja läheiset ystävyysuhteet tyydyttävät nuoren läheisyyden kaipuuta. Tyttöjen keskinäiseen ystävyyteen kuuluu vahvasti keskustelut, joissa läheisen ystävän kanssa opetellaan pohtimaan ja käsittelemään vaikeitakin asioita, kuten ristiriitoja. Laine (2005, 156) lisää tyttöjen kesken kanssakäyminen olevan intiimimpää ja verbaalisempaa. Tytöt viihtyvät usein ikätovereidensa kanssa, kun poikien kaveripiirit voivat koostua eri ikäisistä pojista.

Varhaisnuoruudessa haasteena läheisille ystävyysuhteille on nuoren tunteiden ailahtelevuus. Tytöt joutuvatkin poikia useammin rajuihin ja satuttaviin riitoihin ystävyysuhteissaan. Tyttöjen keskinäisiin suhteisiin liittyy valitettavan paljon syrjimistä, kolmiodraamaa sekä selän takana puhumista. (MLL a, 24.)

4.3 Ystävyys- ja kaverisuhteiden merkitys

Laineen mukaan (2005, 175) ystävyys- ja kaverisuhteilla on merkitys yksilön emotionaalisessa, sosiaalisessa ja kognitiivisessa kehityksessä. Läheisellä ystävyysuhteella on suuri merkitys emotionaaliseen kehitykseen, kun kaverisuhteet puolestaan tukevat sosiaalista kehitystä. Lapsen ja nuoren jokapäiväiselle henkiselle hyvinvoinnille ja tasapainoisen persoonallisuuden rakentumiselle luovat perustan hyvät ihmissuhteet ja myönteiset kontaktit ystävien ja kavereiden kanssa. Lapset ja nuoret, joilla on ystäviä, ovat usein sosiaalisempia, itseensä luottavampia, vähemmän masentuneita ja yhteistoiminnallisempia verrattuna heihin, joilla ei ole ystäviä. Ystävyysuhteet tarjoavat emotionaalista tukea ystävyksille. Ystävykset rohkaisevat toisiaan kokeilemaan asioita, joita eivät uskaltaisi tehdä yksin. Ystävyysuhteet tukevat lapsen ja nuoren itsetietoisuuden kehittymistä, sillä parhaimmillaan ystävykset vahvistavat toistensa itsetuntoa ja itsetuntemusta sekä tukevat henkistä kasvua ja identiteetin rakentumista.

Hyvät ystävyys- ja kaverisuhteet helpottavat lapsen sopeutumista uusiin tilanteisiin, kuten siirtymistä päivähoidosta kouluun. Hyvät ihmissuhteet vaikuttavat myös koulunkäyntiin, sillä ystävysten toisilleen antama tuki vahvistaa lapsen selviämisen ja turvallisuuden tunnetta koulussa ja siten edistää myönteistä kouluasennetta. Ystävyys-suhteet myös ennustavat suosioasemaa sekä positiivisia asenteita tovereita kohtaan ja ennaltaehkäisevät psykososiaalisia ongelmia. Oppilaat, joilla on ystäviä, ovat aktiivisempia ja menestyvämpiä verrattuna lapsiin, joilla ei ole ystäviä. Ystävän menettäminen voi puolestaan heikentää koulusta pitämistä. (Laine 2005, 176–177.)

Laineen mukaan (2005, 148) ystävyys liittyy moraaliseen ajatteluun. Moraalilla tarkoitetaan ihmisen käsitystä oikeasta ja väärästä sekä hyvästä ja pahasta. Ystävyys-suhteissa moraalit liittyy usein uskollisuuteen, luottamukseen, rehellisyyteen ja uskoutumiseen. Lapset ovat tasavertaisempia suhteessaan ystäviinsä kuin vanhempiinsa. He eivät halua loukata ystäviään tai vaarantaa ystävyys-suhdetta, joten ottavat ystäviensä tarpeita ja oikeuksia huomioon jo parivuotiaana toisin kuin sisarus-suhteissaan. Ystävyys-suhteissa esiintyvä läheisyys, välittäminen ja uskoutuminen luovat pohjaa moraalille kehittämiselle. (Laine 2005, 149–150.)

Kumpula (2012) on tutkinut muun muassa nuorten ystävyys- ja kaverisuhteiden merkitystä nuorten sosiaalisen pääoman muodostumiselle ja hyvinvoinnille. Kumpula (2012) määrittelee tutkimuksessaan nuorten sosiaalisen pääoman koostuvan kaveripiiristä, osallisuudesta ja luottamuksesta. Tutkimus toteutettiin kyselylomakkeilla kvantitatiivisin menetelmin 9.-luokkalaisten ja se on osa Nuorten hyvinvoinnin ankkurit Lapissa- hankkeen yhteydessä tehtyä lomakekyselyä. Kumpulan teettämän tutkimuksen tuloksista käy ilmi, että kaveri- ja ystävyys-suhteilla on tärkeä merkitys nuorten kokemalle sosiaaliselle pääomalle ja hyvinvoinnille. Nuoret, joilla on sosiaalisia kontakteja ja hyviä ystäviä, joilta nuori saa tukea ovat tutkimuksen mukaan onnellisempia ja vähemmän yksinäisiä kuin nuoret, joilla sosiaalisia kontakteja oli vähän. Kumpulan mukaan nuorten hyvinvoinnin kannalta on tärkeää, että nuorten kaveri- ja ystävyys-suhteita sekä niiden muotoutumista tuetaan nuorten sosiaalisissa ympäristöissä.

4.4 Suhteiden kehittyminen

Ihmissuhteiden alkuvaiheessa tapahtuu sosiaalista vertailua, jonka kautta arvioidaan omia ja toisen henkilön tunteita, reaktioita, näkemyksiä sekä mielipiteitä. Arvioinnin myötä voi löytyä yhteisiä tekijöitä, kuten mielenkiinnon kohteita, joiden myötä syntyy kiinnostus jatkaa vuorovaikutusta henkilön kanssa ja tutustua häneen. Myönteiseen vuorovaikutukseen kuuluu myös hyväksyminen ja kunnioitus, joista seuraa yhteenkuuluvuuden tunne. Toistuva vuorovaikutus syventää yhteisymmärrystä, joten vuorovaikutuksen toistuvuudella ja tiheydellä on merkitys siinä, kenen kanssa tuttavuus syvenee ja kenestä pidetään. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että toistuva vuorovaikutus aina johtaisi pitämiseen. Tuttavuuden syveneminen voi olla vaikeaa, mikäli vuorovaikutus ei täytä asetettuja ennakko-odotuksia. (Ahokas ym. 2008, 126–127.)

Ahokas ym. (2008, 130) näkevät sosiaalisten suhteiden kehittämisessä tiettyjä yhteisiä piirteitä sekä ystävyys-, rakkaussuhteiden että työtoveruuden kanssa. Sosiaaliset suhteet pysyvät yllä, jos henkilö kokee sosiaalisen suhteen palkitsevaksi. Tällaisia sosiaalisista suhteista saatuja palkintoja voivat olla esimerkiksi turvallinen olo parisuhteessa tai ystävyysuhteessa. Suhteiden kehittyminen tapahtuu prosessin omaisesti. Kauppila (2005, 140–141) jakaa lapsen ystävyysuhteiden kehityksen kolmeen tasoon; 5–7-vuotiaat, 8–10-vuotiaat ja 11–15-vuotiaat. Lapsen ollessa 5–7-vuotias ystävyys on konkreettista ja pääpaino on yhdessä tekemisessä, kuten leikissä. 8–10-vuotiaana ystävyysuhteet ovat pitkäjänteisiä, eivätkä ne välttämättä hajoa pieniin erimielisyyksiin. Ystävyteen kuuluu keskinäinen luottamus ja yhteistyö. Ystävän ominaisuudet ja persoonallisuuden piirteet vaikuttavat ystävyysuhteeseen ja sen laatuun. Nuoren ollessa 11–15-vuotias, ystävydessä tärkeää on hyväksyntä. Nuoruudessa kaivataan hyväksyntää omille ajatuksille ja omalle persoonalle ja apua haetaan tarvittaessa ystäviltä.

Läheisiin suhteisiin kuuluu molemminpuolinen riippuvuus, jolloin ystävän ajatukset, käyttäytyminen ja tunteet vaikuttavat ystävyysuhteen toiseen osapuoleen. Ystävyysuhteessa jaetaan kokemuksia, järjestetään yhteistä tekemistä ja suunnitellaan ajankäyttöä ystävän mukaan. Riippuvuuteen ystävyysuhteessa kuuluu osana voimakkaat tunteet, jotka ovat enimmäkseen myönteisiä, mutta toisinaan myös voimakkaan negatiivisia. (Ahokas ym. 2008, 131–132.)

Laine ym. (2005, 146–147) korostavat, että ystävyys-suhteita tulee myös huoltaa ja ylläpitää. Ylläpitäminen edellyttää molemmilta kontaktin ottamista. Ystävyys-suhde on vapaaehtoinen suhde, joten kumpikaan ystävä ei voi kuitenkaan esittää ehtoja tai vaatimuksia suhteen jatkumiselle. Ystävyys-suhde voi kestää fyysisen välimatkan ystävien kesken, sillä ystävyysden ei tarvitse olla välttämättä näkyvä asia. Se voi nousta esiin aina tarvittaessa. Suhteet voivat muuttua ajan myötä ja esimerkiksi läheinen ystävyys-suhde voi hiipua kaverisuhdeksi tai kaverisuhdesta voi muodostua läheinen ystävyys-suhde.

4.5 Vertaissuhteet

Vertaisryhmiä voivat olla ikätoverit, kaverit ja ystävät. Lapset ovat luonnostaan kiinnostuneita samanikäisistä lapsista lähiympäristössään. Ystävät ja kaverit ovat tärkeitä ja niiden merkitys vahvistuu entisestään lapsen kasvaessa nuoreksi. (Aaltonen ym. 1998, 177–178.) Myös sisarukset voidaan lukea vertaisryhmiin kuuluviksi, vaikka ikäerojen vuoksi sisaruksilla on usein omat vertaisryhmänsä (Kurvinen ym. 2006, 156). Vertaiset ovat usein samanikäisiä ja samalla tasolla sosiaalisessa, emotionaalisessa tai kognitiivisessa kehityksessä (Salmivalli 2005, 15). Vertaissuhde luo tunteen yhteenkuuluvuudesta ja kumppanuudesta, joka on jo itsessään palkitsevaa, mutta vertaissuhde tarjoaa myös yhteistä ajanvietettä. Vertaisryhmässä tapahtuu sosiaalista vertailua, jonka kautta lapsi tai nuori peilaa itseään muihin ja rakentaa käsitystä itsestään. (Salmivalli 2005, 32–33.) Ystävyys-suhde on läheinen vertaissuhde, jossa tärkeää on vastavuoroisuus ja toiselle uskoutuminen (Salmivalli 2005, 35).

Vertaissuhteet vaikuttavat lasten ja nuorten hyvinvointiin ja sopeutumiseen. Vertaissuhteissa jaetaan asioita, kuten tietoja ja taitoja sekä omaksutaan toisilta asenteita. (Salmivalli 2005, 15.) Vertaisryhmään pääseminen merkitsee lapselle tai nuorelle paljon, sillä hyväksytyksi tuleminen tuo mukanaan onnistumisen tunteen ja lisää itseluottamusta. Vertaisryhmissä lapset ja nuoret peilaavat itseään muihin ja rakentavat omaa minäkuvaansa sen avulla. Ryhmän avulla opitaan elämässä tarvittavia tärkeitä taitoja, kuten erimielisyyksien ratkaisua, itsetuntemusta ja ryhmässä toimimista. On tärkeää, että lapsi tai nuori kokee itsensä hyväksytyksi ryhmässä, sillä jatkuva torjutuksi tuleminen vaikuttaa itsetuntoon ja lapsi tai nuori alkaa helposti pitää itseään muita huonompana. Lapsen kasvaessa nuoreksi alkaa vertaisryhmä olla entistä

tärkeämpi osa elämää. Vanhempien ollessa aiemmin nuorelle tärkeimmät läheiset ihmiset, korostuu nuoruusiässä kaipuu samanikäisten seuraan. Vertaisryhmän avulla nuori oppii itsenäisyyttä ja irtautuu vähitellen vanhemmistaan. (Salmivalli 2005, 32–33.)

Ystävyysuhteet ovat erilaisia kuin muut vertaissuhteet. Ystävyysuhteissa tärkeintä on vastavuoroisuus, jolloin molemmat osapuolet antavat itsestään paljon suhteeseen ja siihen liittyy myös paljon myönteisiä tunteita toista kohtaan. Ystävyysuhteen merkitys on suuri, sillä se vaikuttaa paljon lasten ja nuorten hyvinvointiin. Ystävyysuhteen puute voi aiheuttaa yksinäisyyttä ja siten vaikuttaa lapsen tai nuoren hyvinvointiin alentavasti. (Salmivalli 2005, 32–35.)

Korkiamäki (2013, 235) on tutkinut sosiaalista pääomaa yläkouluikäisten vertaissuhteissa. Tutkimuksessa tarkasteltiin yläkouluikäisten ikätoverisuhteita ja nuorten sosiaalisen pääoman kokemista vertaissuhteissa. Sosiaalinen pääoma määriteltiin yleisesti asioiksi, jotka synnyttävät hyvinvointia ihmisten välisissä sosiaalisissa suhteissa. Korkiamäen (2013, 128–129) tutkimuksessa nuorten sosiaalinen pääoma määriteltiin muun muassa sosiaalisiksi tueksi, jota nuori saa ikätovereiltaan. Siihen kuuluu emotionaalisuus, läsnäolo, kuunteleminen ja luottamus. Nämä korostuivat tyttöjen kokemuksena sosiaalisesta pääomasta kun taas pojat korostivat kavereista huolehtimista ja perään katsomista. Tutkimus toteutettiin haastatteluina, ainekirjoituksina ja valtakunnallisena kyselynä. Vastaajina toimi 3000 nuorta. Tutkimuksen perusteella selvisi, että nuoret pitävät tärkeänä tuen ja avun saamista kavereilta ja ystäviltä. Nuorille on tärkeää tuntea kuuluvansa johonkin. Tytöille on tärkeää kun on joku, jolle puhua ja jota halata. Pojille taas on tärkeää olla osa jotakin porukkaa, jossa huolehditaan toisistaan. Tytöille useimmiten riittää yksi tiivis ystäväsuhte, kun taas pojat viihtyvät isommissa porukoissa. (Talentia.) Korkiamäen (2013) tutkimustulokset kertovat samaa kuin seuraavassa esitettävä Kumpulan (2012) tutkimus. Tulokset osoittavat kaverisuhteiden olevan tärkeä hyvinvoinnin lähde ja voimavara nuorille.

Nuori tarvitsevana yhä enemmän samanikäisten seuraa, joiden kanssa voi jakaa ajatuksia ja purkaa nuoruuden tuomaa ahdistusta, sillä vanhemmat jäävät taka-alalle. Nuoruudessa tapahtuva vanhemmista irrottautuminen on prosessi, jonka aikana nuori voi tuntea itsensä yksinäiseksi. Samanikäiset muodostavat yhdessä ryhmän, joka tuo

jäsenilleen vertaistukea, turvaa ja rohkeutta. Ryhmän nuoret toimivat vanhempien korvikkeina ja auttavat nuorta selvittämään omaa itseään. Ryhmät ovat erilaisia eri nuoruuden vaiheissa. Varhaisnuoruuden ryhmät ovat usein suuria joukkoja, kun taas nuoruusiässä ryhmän koko voi olla pienempi ja sitä yhdistää jokin harrastus tai ideologia. Ryhmä muodostuu nuorista, joilla on samoja mielenkiinnon kohteita ja jotka ajattelevat asioista samalla lailla. Ryhmän jäsenien voi olla vaikeaa sietää erilaisuutta ja hyväksyä muita ryhmän ulkopuolisia. Ryhmän jäsenet samaistuvat toisiinsa ja halu kuulua ryhmään on suuri, jolloin omat kriittiset mielipiteet jäävät usein ryhmäpaineen alle. Ryhmä on tärkeässä osassa nuoren kehityksen kannalta. Ryhmä toimii tukena ahdistuksen ja yksinäisyyden tunteiden lievittäjänä. Ryhmä auttaa nuorta irrottautumaan lapsuudesta. Ryhmässä nuoren itsevarmuus kasvaa, sillä yhdessä nuoret uskaltavat toteuttaa itseään ja rohkaista toisiaan tekemään asioita, joita eivät yksin uskaltaisi. (Aalberg ym. 2007, 71–72.)

4.6 Lapset ja nuoret sosiaalisessa mediassa

Sosiaalisella medialla eli puhekielessä somella tarkoitetaan Internetin yhteisöpalveluja, kuten esimerkiksi blogeja, Facebookia ja Youtubea. Sosiaalisen median käsitettä on käytetty vasta 2000-luvulta alkaen, vaikka idea siitä on syntynytkin jo 1990-luvulla. ”Media viittaa ennen kaikkea viestintään, joka tapahtuu teknisten laitteiden avulla.” (Seppänen & Väliverronen 2012, 23, 36.) Nykyaikana sosiaalinen media on luonnollinen osa lasten ja nuorten maailmaa, sillä se on ollut olemassa koko heidän elinikänsä ajan. Internetin käyttömäärä kasvaa iän myötä. Nuoret käyttävät Internetiä ajan tasalla pysymiseen, opiskeluun sekä rentoutumiseen. Nuorisosta yli puolella on oma tietokone ja lähes jokainen käyttää Internetiä säännöllisesti. Internetin käyttö on usein sosiaalista ja virtuaalimaailmasta saadaan nopeasti kavereita. Nämä kavereussuhteet voivat yltää myös verkon ulkopuolelle. Internetin kautta nuoret voivat laajentaa ystäväpiiriään ja keskustella samanhenkisten tovereiden kanssa. (Thorslund 2009, 17–18.) Sosiaaliseen mediaan kuuluu myös puhelimen käyttö, sillä sitä käytetään puhumisen ja viestinnän lisäksi nykyään muun muassa myös valokuvaamiseen, Internetin käyttöön ja pelaamiseen. Puhelimen käyttö kiusaamisen välineenä on myös melko yleistä, vaikka se harvoin tulee aikuisten tietoon. (Thorslund 2009, 19.)

Lapset aloittavat Internetin käytön Suomessa keskimäärin kahdeksannen ikävuoden aikana. Internetin käytön aloitusikä on laskenut vuosien saatossa. Alle kouluikäisen lapsen mediataidot ovat vasta harjaantumassa, joten Internetin käytössä vanhemmat ovat tärkeänä tukena ja esimerkkinä. Vanhempien tehtävä on suojella lastaan hänelle haitallisilta mediasisällöiltä. Luku- ja kirjoitustaitojen kehittymisen myötä lapset alkavat käyttää Internetiä laajemmin 7–10-ikävuoden iässä. Tässä ikävaiheessa käyttäminen on lähinnä pelaamista, joten lapsen kanssa tulee sopia selkeät pelisäännöt netin käyttöön. Lapset ovat tässä vaiheessa myös kovin luottavaisia nettisisältöjen suhteen. 10–13 vuoden iässä Internet kuuluu lähes jokaisen koululaisen arkeen. Tässä iässä lapset opettelevat koulussa tiedonhakua koulutehtäviinsä. Nuoren ollessa 13–15-vuotias, on Internetin käyttö pääosin positiivista, mutta toisinaan nuoret hakevat rajojaan ja se voi näkyä myös Internetin käytössä. Usein nuoret kokevat oman Internetin käyttönsä turvalliseksi, mutta ottavat ajattelemattomuuttaan paljon riskejä. Internet tarjoaa nuorille tilaisuuden osallistua ja vaikuttaa. (Pelastakaa lapset ry. Lasten netin käyttö ikäkausittain.)

ebrand Suomi Oy ja Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalvelut (2013) ovat toteuttaneet Suomessa asuvien 13–29-vuotiaiden nuorten sosiaalisen median palveluiden käyttäminen ja läsnäolo -tutkimuksen verkkokyselylomakkeella maaliskuun alkuna vuonna 2013. Tutkimuksen ovat analysoineet Weissenfelt ja Huovinen. Tutkimukseen osallistui yhteensä 3 214 vastaajaa ympäri Suomea. Vastaajien keski-ikä oli 18,3 vuotta. Tutkimuksen mukaan nuori täydentää sosiaalista viestintäänsä sosiaalisen median palveluiden kautta. Puolet tutkimukseen osallistuneista nuorista kokee median luovan syvyyttä olemassa oleviin kaverisuhteisiin. Tutkimukseen vastanneista suuri osa on saanut uusia kavereita sosiaalisen median kautta ja joka neljäs on löytänyt seurustelukumppanin. Sosiaalinen media helpottaa nuorten sosiaalisuutta, sillä yli 30 % vastanneista kertoo olevansa sosiaalisempi sosiaalisen median kautta kuin kasvokkain tapahtuvassa kommunikoinnissa. Vastanneista vain noin viidennes kertoo sosiaalisen median osittain korvanneen kasvokkain tapahtuvan viestinnän ja kanssakäymisen. Nuorten kesken tapahtuva viestintä on selkeästi siirtynyt sosiaaliseen mediaan syrjäyttäen osin tekstiviestitse keskustelun.

Sosiaalisen median kautta viestintä on tuonut yhteenkuuluvuuden tunnetta, iloa, apua, onnistumisen tunnetta ja lisävarmuutta. Sosiaalista mediaa käytetään paljon viestintään ystävien kesken ja nuorille tuntuu olevan välttämätöntä käyttää sosiaalista mediaa, jotta pysyy ajan tasalla kavereiden kesken sovituista asioista. Sosiaalisen median käyttämiseen vaikuttaa myös se, että kaikki muutkin tuntuvat käyttävän sitä. Nuorten sosiaalisen median käytön tutkimuksessa käy ilmi, että nuoret käyttävät sosiaalista mediaa 14–18 tuntia viikoittain. Nuorten Internetin käytöstä suurin osa koostuu sosiaalisen median sisällöistä. Suosituin sosiaalisen median palveluista on Facebook, jota nuorista 92 % kertoo käyttävänsä. (ebrand Suomi Oy & Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalvelut 2013.)

Digitaalinen pelaaminen on arkinen osa nuorten ajanviettoa. Peleissä lapsia ja nuoria viehättää sosiaalisuus, kilpailuasetelma sekä arvostuksen hakeminen. Nuorten suosimat pelit Internetissä ovat muutaman minuutin mittaiset minipelit ja useamman pelaajan kesken pelattavat pelit. Nuoret käyttävät sekä ilmaisia että maksullisia pelejä. (Thorslund 2009, 18.) Lasten ja nuorten pelaaminen on sosiaalinen tapahtuma, sillä pelatessa tutustutaan, kommunikoidaan yhdessä ja pidetään hauskaa. Pelaaminen on harrastus, joka muun muassa kehittää lapsen tai nuoren ongelmanratkaisukykyä, sorminäppäryyttä, tietoteknisiä taitoja ja mahdollisesti myös englannin kielen taitoa. (Thorslund 2009, 69.) Pelaamisesta voi koitua ongelma ja jopa riippuvuus, mikäli pelaaminen syrjäyttää muita elämän osa-alueita. Ystävien puute ja sosiaaliset ongelmat ovat usein ongelmallisen pelaamisen taustalla, sillä virtuaaliset vuorovaikutukset voivat tällöin olla kasvokkain tapahtuvaa vuorovaikutusta palkitsevampia. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Ongelmallinen pelaaminen.)

5 OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää onko mikkeliäläisillä 9.-luokkalaisilla kavereita ja oliko heillä kavereita lapsuudessa. Kartoitimme Mikkelin 9.-luokkalaisten kaveritilanteen vuonna 2013 kyselytutkimuksen avulla. Selvitimme millaisia Mikkeliäläisten 9.-luokkalaisten kaverisuhteet ovat nykypäivänä, millaisia ne olivat lapsuudessa ja säilyvätkö lapsuuden kaverisuhteet nuoruuteen saakka. Lisäksi tavoitteena oli selvittää ovatko kaverisuhteet virtuaalimaailmassa. Tutkimus toteutettiin 9.-luokkalaisille tehtävällä kyselylomakkeella vuonna 2013.

Tutkimuskysymykset ovat:

- Onko mikkelinlaisilla 9.-luokkalaisilla kavereita tällä hetkellä ja oliko heillä kavereita lapsuudessa?
  - Millaisia nuorten kaverisuhteet ovat nykypäivänä?
  - Millaisia nuorten kaverisuhteet olivat lapsuudessa?
  - Ovatko kaverisuhteet virtuaalimaailmassa?
  - Säilyvätkö lapsuuden kaverisuhteet nuoruuteen saakka?

Tutkimus on määrällinen tutkimus, joka on teetetty Mikkelin 9.-luokkalaisille. Tutkimuksella pyritään saamaan ajankohtainen tieto nuorten kaverisuhteista. Vilkan mukaan (2005, 27–28) tieteelliseen tutkimukseen kuuluu tietynlaisia metodeja, jotka tarkoittavat välineitä, joilla tutkimus toteutetaan. Metodeita ovat: ”teoria, käsitteet, mallit, tutkimusmenetelmät, aineiston keräämisen tavat, analyysitavat ja argumentointi”. Tutkija päättää, mitä metodeita käyttää tutkimuksessaan ja soveltaa niitä omien tavoitteidensa mukaisesti. Tutkimuksen tulee olla täsmällinen, tarkka ja siinä tulee olla selkeästi näkyvillä tutkimusongelma, tutkimuskysymykset ja tavoitteet. Tutkimus perustuu tutkimusongelmaan, joka on tutkimuksen pääkysymys sekä tutkimuskysymyksiin, jotka ovat pääkysymyksen liittyviä alakysymyksiä (Vilkka 2005, 45).

6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Opinnäytetyön prosessi alkoi keväällä 2012, jolloin aloimme keskustella omista mielenkiinnon kohteistamme opinnäytetyötä ajatellen. Molemmat suorittavat lastentarhanopettajan pätevyyden, joten valitsimme aiheeksi lasten kaverisuhteet. Lisäksi halusimme liittää aiheen myös nuoriin, sillä mielestämme nuoretkin ovat vielä lapsia. Koimme aiheen myös kattavammaksi ja mielenkiintoisemmaksi, kun siihen liitetään myös nuorten kaverisuhteet ja lapsuuden kaverisuhteiden säilyminen nuoruuteen saakka. Löydettyämme kumpaakin kiinnostavan ja molempien oppimista edistävän aiheen, pohdimme mahdollista työelämäkumppania. Yhteistyötahoksi muodostui Mikkelin Olkkari. Olkkarin kanssa ideoimme yhdessä opinnäytetyömme toteutusta ja kyselytutkimusta.

Toukokuussa 2012 esittelimme opinnäytetyömme aiheen ideaseminaarissa. Seminaarin jälkeen aihe vielä muotoutui aina syksyyn 2012 saakka. Lopullinen idea opinnäytetyöstä esiteltiin suunnitelmaseminaarissa huhtikuussa 2013. Kevättalvella 2013 suunnittelimme kyselytutkimuksemme kysymyksiä ja aihepiiriä. Keväällä teimme testikyselyn, johon osallistui 13 luokkatoveriamme. Saatujen palautteiden myötä muokkasimme kyselystä lopullisen version. Otimme yhteyttä Mikkelin yläkoulujen rehtoreihin keväällä ja lähetimme Webropol-kyselyn linkin jaettavaksi 9.-luokkalaisille. Kouluilla oli vastausaikaa toukokuun loppuun saakka. Vastauksia saatiin tällöin 51 kappaletta. Vastauksia ei ollut riittävästi, mistä syystä lähetettiin uusintakysely. Sen toteuttaminen siirrettiin syksyyn 2013, koska oppilaat olivat lomalla kesällä. Kirjoitimme kesän aikana teoriaosuuden lähes valmiiksi ja viimeistelimme sen syksyllä. Saimme syyskuun lopussa uusintakyselyn vastaukset, joita oli 41. Syksyllä analysoimme ja tulkitsimme molempien kyselyiden vastaukset. Lähetimme kyselystä saadut vastaukset Mikkelin Olkkariin ja kaikille Mikkelin yläkouluille.

Tutkimuksemme pohjana oli Mikkelin 9.-luokkalaisille tehty kyselytutkimus, jonka avulla saimme konkreettista ja ajankohtaista tietoa nuorten kaveritilanteesta. Käytimme kyselytutkimusta aineistonkeruumenetelmänä. Toteutimme kyselyn Webropol-ohjelmalla, jotta vastaaminen olisi mahdollisimman helppoa. Kyselyyn vastanneita nuoria ja heidän vastauksiaan ei pystytä yhdistämään, joten kyselyssä säilyi täysi anonymiteetti. Kyselymme toteutettiin suurelta osin monivalintakysymyksin, jotta vastauksien tulkinta olisi helpompaa. Lisäksi kyselyssä käytimme asteikkokysymystä, jonka avulla pyrimme saamaan määrällistä tietoa kaverisuhteiden muuttumisesta lapsuuden ja nuoruuden välillä. Kyselyn loppuun sijoitimme yhden avoimen kysymyksen, jossa nuoret saivat muistella vapaamuotoisesti lapsuuden kaverisuhteita ja verrata niitä nykyisiin kaverisuhteisiin. Näin meillä on mahdollisuus saada kyselystä syvempää tietoa monivalintakysymysten lisäksi. Kyselymme vastauksilla toivoimme saavamme ajankohtaista tietoa tutkimuksemme tueksi.

Käytimme tutkimuksessa määrällistä eli kvantitatiivista tutkimusmenetelmää. Tutkimuksen aineistona oli kyselytutkimuksesta saadut tulokset. Sajaman (1993, 61–65) mukaan määrällinen tutkimusmenetelmä tuottaa numeraalista tietoa ja selventää jonkin ilmiön tai asian ymmärtämistä. Määrällinen tutkimus soveltuu hyvin

tutkimuksiin, joissa tarkastellaan asioiden muuttumista ja vaikuttamista johonkin toiseen asiaan. (Vilkkä 2005, 49). Opinnäytetyössä tarkastelimme kaverisuhteita lapsuudesta nuoruuteen tutkimuksen avulla. Tutkimusmuotona käytimme määrällistä tutkimusta kyselylomakkeilla ja pyrimme suuntaamaan kysymykset siten, että mahdollinen tieto kaverisuhteiden tilanteista saadaan.

Analysointi on tutkimuksen ydinasia, johon kuuluu analyysi, tulkinta ja johtopäätösten teko. Vastausten käsittely kannattaa aloittaa mahdollisimman pian keruuvaiheen jälkeen. Analysoinnin lisäksi vastaukset tulee myös tulkita eli pohtia analysoinnilla saatuja tuloksia ja tehdä niistä johtopäätöksiä. Tulkintaa tulee tehdä useasta eri näkökulmasta ja pohtia useita tulkintavaihtoehtoja, jotta välttyttäisiin tulkintavirheiltä ja yksipuoliselta tulkinnalta. Analysointitavat voidaan pääasiassa jakaa kahteen lähestymistapaan; selittämiseen ja ymmärtämiseen. Selittämisessä vastaukset usein tilastoidaan ja tehdään päätelmiä. Ymmärtämisessä puolestaan käytetään kvalitatiivista analyysia sekä päätelmien tekoa. (Hirsjärvi ym. 2004, 209–214). Kyselytutkimuksesta saadut vastaukset analysoitiin selittäen, sillä vastaukset taulukoitiin ja tulkittiin niiden pohjalta.

Aloitettaessa tutkimuksen analysointia vastaukset tulee tarkastaa mahdollisten puuttuvien ja virheellisten tietojen vuoksi. Mikäli tiedot ovat kyselylomakkeissa puutteellisia, voidaan vastauksia täydentää esimerkiksi haastatteluin. Puuttuvia tietoja voidaan välttää muistuttamalla vastaajia osallistumisesta. Tietojen täsmentäminen on toisinaan tarpeellista haastatteluin toteutettavissa tutkimuksissa. Kun kaikki tarpeellinen tieto on saatu vastaajilta, tulee kerätty aineisto järjestää. (Hirsjärvi ym. 2004, 209–210.)

Analysointi aloitettiin tarkastamalla vastaukset. Puuttuvia tietoja ei kyselyissä ilmennyt, sillä vastausvaihtoehdot oli asetettu pakollisiksi. Tämä oli mahdollista Webropol-ohjelmaa käyttämällä. Saadut vastaukset järjestettiin kysymyskohtaisesti ja käytiin läpi järjestelmällisesti. Vastausten lukeminen oli helppoa, kun ne oli luokiteltu kysymyksittäin. Analysointia helpotti Webropol-ohjelma, josta saatiin valmiit taulukot, joita voitiin analysoida ja tulkita. Vastaukset pyrittiin tulkitsemaan mahdollisimman monesta näkökulmasta, jotta tutkimuksesta saatiin luotettava ja monipuolinen.

6.1 Kvantitatiivinen tutkimus

Määrällinen tutkimus vastaa kysymyksiin kuinka paljon, kuinka moni tai miten usein ja sillä tietoa tarkastellaan numeerisesti eli numeroiden avulla. Määrällisessä tutkimuksessa vastaukset saadaan numeroina. Tutkija lisäksi selittää, tulkitsee ja kuvailee vastaukset sanallisesti tutkimuksessaan. (Vilkkä 2007,12.) Määrällistä tutkimusta tehtäessä on tiedettävä etukäteen, mitä tutkimuksessa tutkitaan, jotta voidaan tietää mitä mitata. Määrällinen tutkimus edellyttää käsitteiden määrittelyn tarkasti ennen aineiston keräämistä. Käsitteet on määritettävä siten, että kaikki vastaajat ymmärtävät käsitteet ja kysymykset samoin, jotta tutkimuksen luotettavuus ja yleistettävyyss säilyy. (Vilkkä 2007, 36–37.)

Otos on osa perusjoukosta, jota tutkimus edustaa. Otos on sopivan suuruinen, kun se sisältää perusjoukon ominaisuuksia samassa suhteessa. Otos ei kuitenkaan täysin kuvaa perusjoukkoa, sillä tulokset kuvaavat vain tietyllä todennäköisyydellä perusjoukkoa. Tulokset ovat usein luotettavampia, mitä suurempi tutkimuksen otos on ollut. Suuressa otoksessa ei näy selkeästi yksilön antamat puutteelliset tiedot tai vastaamatta jättäminen. Otoksen suuruus on myös suhteessa perusjoukkoon sikäli, että mitä suurempi perusjoukko on, sitä suurempi on myös otoksen koko. (Vilkkä 2007, 56–57.) Vilkan mukaan (2007, 59) tutkimuksen mittauksen kohteena on toteutunut otos, sillä tutkijan on varauduttava tutkimusta tehdessään myös katoon. Kato tarkoittaa puuttuvia tietoja. Kyselytutkimuksessamme ei ollut riskiä katoon, sillä kyselymme kysymykset oli asetettu pakollisiksi eli jokaiseen kysymykseen oli pakko vastata. Tämä ehkä osaltaan vaikutti siihen, että saimme paljon kattavia vastauksia myös avoimiin kysymyksiin.

Määrällisestä tutkimuksesta saatu aineisto muutetaan aina tilastolliseen muotoon. Ennen analysointivaihetta aineisto tulee tarkistaa mahdollisten virheiden välttämiseksi ja aineiston laadun ja tarkkuuden varmistamiseksi. Virheitä voi syntyä esimerkiksi tilastoimisessa. (Vilkkä 2007, 117.) Tavallisimpia määrällisen tutkimuksen virheitä ovat tutkimusongelman ja tutkimuksen tavoitteen epäselvyys, tutkijan huolimattomuus ja saadun tiedon riittämättömyys. Ongelmia voi aiheuttaa myös se, ettei tutkija tunne riittävästi tutkimuksen kohteena olevaa asiaa. Tutkija on itse vastuussa tutkimuksensa tutkimustiedosta ja mahdollisista virheistä. (Vilkkä 2007, 100–101.)

6.2 Kyselytutkimus

Kysely on hyvä tapa kerätä aineistoa etenkin silloin, kun vastaajia on paljon ja tutkittava aihe on henkilökohtainen. Kyselylomakkeen tulee mitata vain sitä, mitä tutkitaan (Vilka 2007, 28, 70). Tutkijan on aluksi tunnettava tutkimusongelmaa koskeva aihealue, kohderyhmä ja keskeiset käsitteet. Kyselylomakkeen suunnitteluun vaikuttaa moni asia, jotka on hyvä pitää lomaketta suunnitellessa mielessä. Näitä ovat muun muassa tutkimuksen aihe, kohderyhmä, teoria, tutkimuskysymykset ja aineiston keräämisen tapa. Kysymyksen vastausvaihtoehtojen tulee olla toisensa poissulkevia, jotta vastaajalle ei tule tunnetta, että hänen pitäisi vastata useampi vastausvaihtoehto. Samassa kysymyksessä ei saa kysyä kahta asiasisältöä, sillä tutkija ei voi tulkitessaan tietää kumpaan asiaan vastaaja on vastannut. (Vilka 2007, 70–71.) Lomaketta laadittaessa tulee muistaa myös, ettei kysymys saa johdatella vastaajaa vastaamaan tietyllä tavalla (Vilka 2007, 77).

Kyselylomakkeen laadinnassa on otettava huomioon muun muassa kysymysten selkeys, pituus sekä rajaaminen. Lyhyemmät kysymykset ovat pitkiä kysymyksiä helpompia ymmärtää. Kysymyksen rajaaminen on myös tärkeää, sillä yleisellä tasolla kysytyissä kysymyksissä on aina tulkinnan mahdollisuus. Kysymyksiä laadittaessa tulee myös välttää kysymysten kaksoismerkityksiä, sillä kahteen eri kysymykseen on vaikea vastata yhdellä vastauksella. Samaa mieltä/ eri mieltä -väittämien käyttämistä tulee harkita tarkkaan, sillä vastaajilla on usein taipumus vastata kuin he olettavat kysymykseen odotettavan vastata. On myös huomioitava, ettei kaikilla ihmisillä ole välttämättä jokaiseen asiaan mielipidettä tai riittävää tietoa voidakseen vastata. Lomaketta suunniteltaessa kannattaa sijoittaa helpoimpia ja yleisimpiä kysymyksiä heti kyselyn alkuun. Ammattisanastoa tulee välttää ja kyselyyn vastaaminen ei saa kestää vastaajan kannalta kovin kauaa. (Hirsjärvi ym. 2007, 197–198.)

Avoimet kysymykset tarkoittavat sitä, että on esitetty kysymys ja vastauksia varten on jätetty tyhjää tilaa. Monivalintakysymykset tarkoittavat puolestaan sitä, että kysymykseen on laadittu valmiit vastausvaihtoehdot, joista vastaaja voi valita itselleen sopivimman vaihtoehdon. Toisinaan vastausvaihtoehtoja voi valita useammankin. Valinta tapahtuu useimmiten rastittamalla vaihtoehto, mutta vastaamiseen voidaan käyttää myös esimerkiksi vastausvaihtoehdon rengastamista. (Hirsjärvi ym. 2007, 193–194.)

Avoimet kysymykset sallivat vastaajien ilmaista mielipiteensä omin sanoin, mutta toisaalta ne voivat olla vaikeita tutkijalle käsitellä ja analysoida. Monivalintakysymykset ovat analysoinniltaan helpompi vaihtoehto ja ne tuottavat vähemmän kirjavia vastauksia. Monivalintakysymyksiin vastaaminen on myös helpompaa, sillä vaihtoehdot auttavat vastaajaa tunnistamaan ja muistamaan asian. (Hirsjärvi ym. 2007, 196.)

Kyselylomake tulee testata aina ennen varsinaista kyselyä, koska lomake on laadukkaan tutkimuksen perusta. Testaaminen tarkoittaa sitä, että tehdään koekysely jollakin testiryhmällä. Testaamisella selvitetään puuttuuko lomakkeesta oleellisia kysymyksiä, onko lomakkeessa tarpeettomia kysymyksiä sekä vastaako kysymykset juuri sitä, mitä kysymyksillä halutaan mitata. Lisäksi selvitetään kyselylomakkeen yksiselitteisyys, toimivuus, selkeys ja täyttämiseen kuluvan ajan kohtuullisuus. (Vilkka 2007, 78.)

Tutkimusprosessiin kuuluu eri vaiheita, joihin kuuluu tutkimuksen ideointi, sitoutuminen tutkimukseen, tutkimuksen toteutus ja kirjoittaminen sekä tiedottaminen. Tutkimusprosessi ei aina suju toivotulla tavalla, vaan siihen voi tulla muutoksia. Esimerkiksi tutkittaessa ihmisiä voi tutkimukseen valitusta joukosta osa jättää vastaamatta heille suunnattuun kyselyyn tai haastatteluun, joka luonnollisesti vaikuttaa tutkimuksen kulkuun. (Vilkka 2005, 42.) Kyselytutkimuksen haasteena voidaan pitää sitä, ettei voida olla varmoja, kuinka vakavasti vastaajat vastaavat kysymyksiin tai onko heillä kyselyn aiheesta tietoa (Hirsjärvi ym. 2007, 190). Opinnäytetyömme tutkimuksen aihe on tasoltaan henkilökohtainen, joten jokaisella vastaajalla on aiheesta omakohtaista tietoa ja kokemuksia.

Kyselytutkimuksessa ongelmallista on se, että kyselylomakkeet palautuvat hitaasti takaisin tutkijalle ja usein tutkija joutuu tekemään myös uusintakyselyn, joka voi lisätä kustannuksia. Kyselyyn vastaamisesta voi muistuttaa vastaajia lähettämällä joko pelkän muistutuksen tai uuden kyselylomakkeen. Sähköisesti muistuttaminen on helppoa ja edullisempaa kuin postitse. Tutkimuksen vastausprosentti voi jäädä alhaiseksi, mikäli kyselyn ajoitus on huono. Esimerkiksi vuodenaikoja ja sesonkeja koskevia kyselyjä ei välttämättä ole mahdollista uusien kyseisen ajan päätyttyä. (Vilkka 2007, 28.) Kyselytutkimusta tehdessä pyydettiin kouluja osallistumaan kyselyyn tietyn

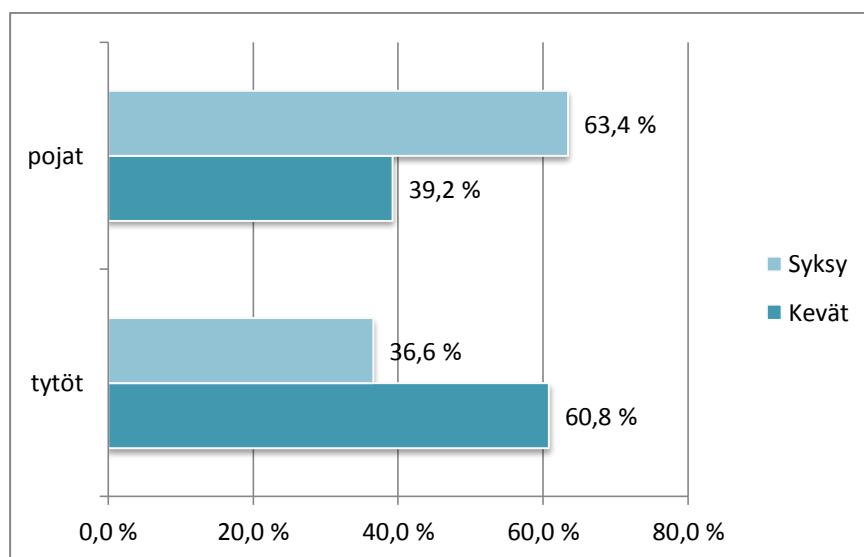
vastausajan puitteissa. Kouluja muistutettiin kyselyyn osallistumisesta kahdesti ennen vastausajan päättymistä. Kyselytutkimuksemme osui keväällä koulujen kannalta kiireiseen aikaan. Syksyllä kyselyn ajankohta oli parempi, sillä koulut olivat vasta alkaneet uuden lukuvuoden.

7 TULOKSET

Tutkimusta varten tehtiin kaksi kyselyä Mikkelin 9.-luokkalaisille; toinen keväällä ja toinen syksyllä 2013. Yhteensä kyselyyn osallistui 92 nuorta, joista keväällä 51 ja syksyllä 41. Mikkelissä oli 9.-luokkalaisia keväällä lukuvuoden lopussa 583 ja syksyllä vastaavasti 602. Vastausprosentti keväällä oli 8,7 % ja syksyllä 6,8 %. Saadut vastaukset käsiteltiin kahtena erillisenä kyselynä, jotta niistä saatuja vastauksia pystyttiin vertailemaan keskenään. Kyselyitä kuvataan nimillä Kevät ja Syksy sen mukaan, milloin kyselyyn on vastattu. Taulukoissa vastauksia kuvataan pääsääntöisesti prosentein, jotta kyselyiden vastaukset ovat verrattavissa toisiinsa.

Vastauksia saatiin lähes saman verran tytöiltä ja pojilta. Keväällä tyttöjen määrä oli suurempi verrattuna poikien määrään, kun taas syksyllä tilanne oli päinvastainen. Keväällä tyttöjen määrä vastaajista oli 31 eli 60,8 % ja syksyllä 15 eli 36,6 %. Poikia kyselyyn vastasi keväällä 20 eli 39,2 % ja syksyllä 26 eli 63,4 %. (TAULUKKO 1.)

TAULUKKO 1. Tyttöjen ja poikien määrä tutkimuksessa (%).

7.1 Kaverisuhteet lapsuudessa

Nuorilta kysyttiin Kuinka monta kaveria sinulla oli lapsuudessa. Vastausvaihtoehtona oli 0, 1, 2–3, 4–5, 6–10 ja yli 10. Vastausten mukaan suurimmalla osalla nuorista oli kavereita lapsuudessa, sillä molemmissa kyselyissä vain yksi nuori kertoo, ettei hänellä ollut lapsuudessa kaveria lainkaan. Suurimmalla osalla oli useampi kuin kaksi kaveria. Yhteensä vain kolme nuorta vastaa heillä olleen lapsuudessa vain yksi kaveri. Keväällä kyselyyn vastanneista 20 prosentilla oli lapsuudessa yli kymmenen kaveria ja syksyllä vastanneista yli kymmenen kaveria oli 12 prosentilla.

Nuoria pyydettiin muistelemaan lapsuuden aikaisia kaverisuhteita ja vertailemaan niitä nykyisiin kaverisuhteisiin. Lapsuuden tarkensimme tarkoittavan kyselyssä alle kouluikä. Kysymys oli avoin. Seuraavassa nuorten ajatuksia lapsuuden kaverisuhteista:

”Lapsuudessani minulla oli eskoulussa 2 kaveria. Minulla on nämä kaksi samaa kaveria vieläkin. Oleskelin lapsuudessani vain näiden kavereiden kanssa esikoulussa. Kouluun mennessäni aloin oleskelemaan kavereiden kanssa myös koulun ulkopuolella.”

”Olin pienenä kavereitten kanssa ulkona tekemässä kaikenlaista. Nykyään tulee oltua enemmän sisällä, mutta myös ulkona. Kavereita on suurin piirtein yhtä paljon kuin ennenkin”

9.-luokkalaiset korostivat leikin merkitystä pyydettyä nuoria vertaamaan lapsuuden kaverisuhteita nuoruuden kaverisuhteisiin.

”Lapsena vain leikittiin ja riideltiin siitä, kumpi saa hienomman barbien.”

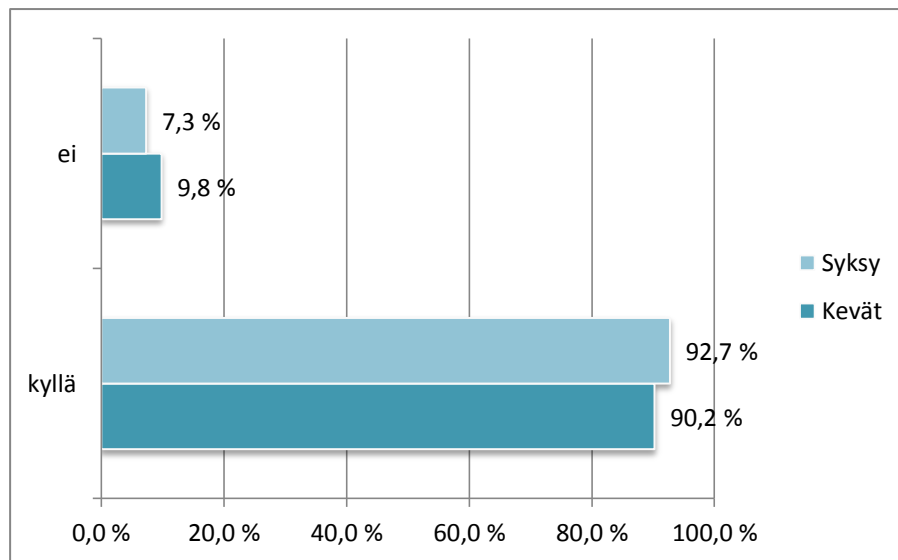
”Lapsena leikittiin ja kysyttiin lupa joka ikiseen asiaan.--”

Yksittäisestä vastauksesta käy ilmi, ettei lapsuuden kavereita enää välttämättä edes muisteta nuoruudessa.

”On tullut erilaisia kavereita ja ensimmäiset kaverit ovat aika hyvin pyyhkiytyneet muistista millaisia he olivat.”

Nuorilta kysyttiin, Onko sinulla sellaisia kaverisuhteita, jotka ovat olleet jo lapsuudessa (alle kouluikäisenä). Vastausten perusteella osa lapsuudessa syntyneistä kaverisuhteista säilyy läpi lapsuuden ja nuoruuden, sillä tutkimukseemme vastanneista nuorista huomattavalla osalla oli vielä nuoruudessa lapsuudesta säilyneitä kaverisuhteita. Keväällä vastanneista nuorista 9,8 prosenttia ja syksyllä 7,3 prosenttia kertoo, ettei heillä ole lapsuudesta säilyneitä kaverisuhteita. Kysymyksen Kuinka pitkäkestoisia kaverisuhteesi ovat keskimäärin olleet perusteella, lähes kaikkien vastanneiden nuorten kaverisuhteet ovat useita vuosia kestäviä, sillä näin vastasi keväällä jopa 48 ja syksyllä 39 nuorta. Molemmista kyselyistä yhteensä vain yksi vastaaja kertoo kaverisuhteidensa olevan vain hetken eli päiviä tai viikkoja kestäviä. Kyselyistä sekä kevään että syksyn osalta nousee esille vain 4 vastausta, joista ilmenee kaverisuhteiden kestävän vain kuukausien tai noin vuoden. (TAULUKKO 2.)

TAULUKKO 2. Onko sinulla sellaisia kaverisuhteita, jotka ovat olleet jo lapsuudessa (%)?

”-- kaikki lapsuuden kaverit ovat samalla luokalla.”

7.2 Kaverisuhteet nuoruudessa

Tutkimuksen mukaan suurin osa nuorten kavereista on saman ikäisiä kuin vastaajat itse. Keväällä vastanneiden mukaan nuorempia kavereita on vain yhdellä ja syksyn kyselyn mukaan kolmella. 9.-luokkalaisten kavereista vanhempia on vain kevään kyselyssä kuudella ja syksyn yhdellä. Kyselyssä kysyttiin nuorten kavereiden sukupuolta. Vastauksista ilmenee, että nuoret viihtyvät etenkin samaa sukupuolta olevien kavereiden kanssa, mutta myös ryhmissä, joissa on yhtä paljon molempien sukupuolten edustajia. Vain harva vastasi kaveriensa olevan eri sukupuolta kuin nuori itse. Vastausvaihtoehdoista nuori pystyi valitsemaan vain yhden. Nuorilta kysyttäessä Asumatko kaverisi pääasiassa samalla paikkakunnalla kanssasi vai eri paikkakunnalla kuin sinä, suurin osa vastasi kavereiden asuvat samalla paikkakunnalla heidän kanssaan. Molemmissa kyselyissä vain yksi nuori vastasi, ettei hänen kaverinsa asu samalla paikkakunnalla. Molemmissa kyselyissä kuitenkin nousee esille se, että osalla nuorista on kavereita myös muilla paikkakunnilla, sillä vastausvaihtoehdoista pystyi valitsemaan molemmat.

Suurin osa nuorista on tavannut tämän hetkiset kaverinsa koulussa. Vain yksi kaikista 92 vastaajasta ei ollut saanut kaveria koulusta. Vastauksista nousee esille, että nuoret ovat saaneet kavereita paljon myös harrastuksista, vapaa-ajalta ja rippikoulusta. Kysymysvaihtoehtoon: Muualta, mistä? nuoret vastasivat Prometheus -leirin, muut leirit, ulkomaat ja Tampereen.

Kysymyksen Kuinka monta kaveria sinulla on tällä hetkellä vastausvaihtoehdot olivat 0, 1, 2–3, 4–5, 6–10 ja yli 10. Jokaisella syksyllä kyselyyn vastanneella nuorella on vähintään kaksi kaveria. (TAULUKKO 3.).

TAULUKKO 3. Kuinka monta kaveria sinulla on tällä hetkellä (%)?

Kaverien määrä syksyllä 2013	Poika	Tyttö
0	0	0
1	0	0
2-3	8	7
4-5	4	7
6-10	23	13
yli 10	65	73

9.-luokkalaisilta kysyttiin Onko sinulla kavereita, joita tapaat säännöllisesti kasvotusten (esim. viikoittain, päivittäin). Vastausvaihtoehdot olivat kyllä, ei ja tapaan kavereitani vain Internetissä. Kevään kyselyyn vastanneista nuorista valtaosalla on kavereita, joita he tapaavat säännöllisesti kasvotusten. Syksyllä kyselyyn vastanneista kaikilla on kavereita, joita tavataan kasvotusten. Kevään kyselyssä yhdellä vastaajalla ei ole sellaista kaveria, jota tapaisi kasvokkain säännöllisesti ja yksi vastaaja kertoo tapaavansa kavereitaan vain Internetissä eikä lainkaan kasvokkain.

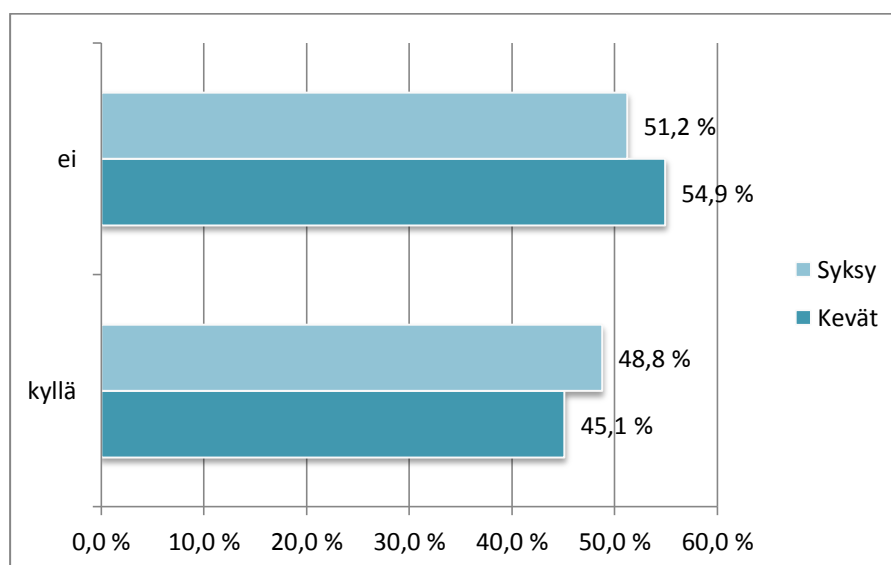
Nuorilta kysyttiin myös kasvotusten tavattavien kavereiden määrää vastausvaihtoehdoilla 0, 1, 2–3, 4–5, 6–10 ja yli 10. Kaikilla nuorilla on vähintään yksi kaveri, jota tavataan kasvotusten ja suurimmalla osalla tällaisia kavereita on vähintään neljä. Syksyllä vastanneista nuorista 56 % prosentilla on enemmän kuin kymmenen kaveria, joita tavataan säännöllisesti kasvotusten. Pojista kaksitoista prosenttia vastaa heillä olevan kaksi tai kolme kasvokkain tavattavaa kaveria, kun taas tytöistä kukaan ei vastaa näin. (TAULUKKO 4.)

TAULUKKO 4. Onko sinulla kavereita, joita tapaat säännöllisesti kasvotusten (esim. viikoittain, päivittäin) (%)?

Kaverien määrä, joita tavataan kasvotusten syksyllä 2013	Poika	Tyttö
0	0	0
1	8	7
2-3	11	0
4-5	27	27
6-10	31	33
yli 10	23	33

Kyselyssä ilmenee, että lähes kaikilla vastaajilla on kavereita, joiden kanssa he voivat keskustella henkilökohtaisista asioistaan. Molempien kyselyiden tuloksista nousee esille vain neljä vastausta, joiden mukaan nuorella ei ole kaveria, jonka kanssa keskustelisi henkilökohtaisista asioistaan.

Nuorilta kysyttiin kyselylomakkeessa onko heillä kavereita, joita tapaavat ainoastaan Internetissä. Kysymyksen vastaukset jakautuvat lähes puoliksi. (TAULUKKO 5.).

TAULUKKO 5. Onko sinulla kavereita, joita tapaat VAIN Internetissä (%)?

Nuorilta kysyttiin Onko sinulla kavereita, joita tapaat VAIN Internetissä (esim. peleissä, Facebookissa). Vertasimme syksyllä kyselyyn vastanneiden tyttöjen ja poikien eroja tässä kysymyksessä. Nuorista yhteensä 22 nuorta kertoo, ettei heillä ole kavereita, joita tapaisivat vain Internetissä. Syksyllä kyselyyn vastanneista pojista kaksi tapaa yli kymmentä kaveria ainoastaan Internetissä ja tytöistä näin vastasi vain yksi. Taulukosta käy ilmi, että nuorilla on vain muutamia ainoastaan Internetissä tavattavia kavereita. Pojista 11 vastaa, että hänellä on sellaisia kavereita, joita tapaa vain Internetissä. 15 poikaa puolestaan vastaa, ettei tapaa ainuttakaan kaveria vain Internetissä. Kysyttäessä samaa tytöiltä, vastaukset jakautuvat puoliksi. (TAULUKKO 6.)

TAULUKKO 6. Onko sinulla kavereita, joita tapaat VAIN Internetissä (hlö)?

VAIN Internetissä tavattavien kaverien määrä syksyllä 2013	Poika	Tyttö
0	15	7
1	1	0
2-3	3	3
4-5	2	2
6-10	3	2
yli10	2	1

Avoimena kysymyksenä nuoria pyydettiin määrittelemään, mikä heidän mielestään on kaveri. Molemmista kyselyistä nousi selkeästi esille seuraavat asiat: luottamus, yhteinen tekeminen ja hauskanpito sekä se, että kaverin seurassa voi olla oma itsensä ja hänen kanssaan voi jutella kaikista asioista.

”Kaveri on sellainen ihminen jonka kanssa on aina hauskaa! Vähän niinku vanhemmat mut niitten kanssa on vaa kivempaa ja niille voi puhuu erilaisista asioista.”

”Joku, jolle voi kertoa kaikki murheet ja joka auttaa ja tulee luoksesi vaikka 39887 kilometrin päästä.”

”Sellainen, joka ei kerro hölösuille, jos saan huonon numeron. Jotka kanssa voi puhua lähes kaikenlaista. ”

”Ihminen, jolle voi puhua kaikesta luottavaisin mielin ja joka kuuntlee huolia ja jonka kanssa voi olla oma itsensä.”

”Henkilö johon voi luottaa”

Muutammat nuorista nostavat esille kuitenkin eron kaverin ja ystävän välillä. Yksittäisestä vastauksesta käy esille esimerkiksi, ettei kaverin kanssa voi keskustella yhtä henkilökohtaisesti kuin ystävän kanssa.

”Kaveri, ei ystävä on henkilö jonka kanssa vietetään aikaa mutta ei kerrota henkilökohtaisia asioita vaan pidetään hauskaa pinnallisesti.”

7.3 Kaverisuhteiden muuttuminen lapsuudesta nuoruuteen

Kyselyn viimeisessä kysymyksessä nuoria pyydettiin muistelemaan lapsuuttaan ja vertaamaan sen aikaisia kaverisuhteita nykyisiin. Kyselyn vastauksista käy ilmi, että kaverisuhteet ovat muuttuneet. Keväällä vastanneista nuorista vain yhden mielestä kaverisuhteet eivät olleet muuttuneet tai ne ovat pysyneet samanlaisina. Syksyllä vastaava lukumäärä oli 4.

Nuorten vastauksista käy ilmi, että kaverisuhteet ovat muuttuneet lapsuudesta nuoruuteen läheisemmiksi, syvällisemmiksi ja tärkeämmiksi.

”Nyt on kavereitten kaa enemmän kaupungilla eikä tarvii sopia vanhempien kaa ”leikkipäiviä” ja kavereista on tullu läheisempiä!!”

”Ne ovat vakavoituneet ja tulleet tärkeämmiksi.”

”Kaverit on nykyisin paljon läheisempiä, sillä on paljon enemmän ongelmia joista voi puhua, ja sitä kautta on tullut parempi suhde.”

Useissa vastauksissa ilmenee, että muutto toiselle paikkakunnalle vaikuttaa kaverisuhteisiin, koska tällöin aikaisemmat kaverit voivat unohtua tai heitä ei enää tapaa yhtä tiiviisti kuin aiemmin. Nuoret myös kertovat, että lapsuudessa olleet kaverit ovat saattaneet muuttua ja heidän kanssaan on voinut kasvaa erilleen. Nuoret korostavat myös, että kavereiden kanssa tehdään nykyään erilaisia asioita kuin lapsuudessa. Lapsena leikittiin, kun nuorena taas jutellaan, vietetään aikaa ja tehdään asioita yhdessä.

”Osa lapsuudenkavereista on muuttanut pois ja olemme yhteydessä vain internetin välityksellä. - - ”

”Olen saanut uusia kavereita uusien harrastusten, koulun ja muiden kavereiden kautta. Nykyään kaverini ovat kuitenkin eri puolilta suomea joten en näe heitä kovinkaan usein. En vietä paljoakaan aikaa myöskään kotikaupungissani asuvien kavereiden kanssa koska harrastukseni, koulu ja muut kiireet vievät suurimman osan ajastani. Pienenä minulla oli vähemmän kavereita mutta vietin heidän kanssaan enemmän aikaa.”

”Osa lapsuuden kavereista on muuttanut pois ja olemme yhteydessä vain internetin välityksellä. Koska olemme paljon vanhempia, emme enää leiki samalla tavalla barbeilla joka kerta, kun käymme toistemme luona, vaan juttelemme kaikesta maan ja taivaan väliltä, saatamme kokata tai leipoa ja pelaamme korttia.”

Vertailimme taulukossa 7 syksyn kyselyn tulosten pohjalta ristiintaulukoinnin avulla kysymyksiä Kuinka monta kaveria sinulla on tällä hetkellä ja Kuinka monta kaveria sinulla oli lapsuudessa (alle kouluikäisenä). Ristiintaulukoinnilla tarkoitetaan ”kahden luokittelumuuttujan suhdetta toisiinsa”. Sen avulla voidaan tehdä päätelmiä kahden muuttujan riippumattomuudesta tai riippuvuudesta. (Metsämuuronen, 2004, 134–135.) Vertailtaessa syksyllä vastanneiden nuorten kavereiden määrää lapsuudesta nuoruuteen, nousee vastauksista esiin se, että kavereiden määrä on pääsääntöisesti kasvanut lapsuudesta nuoruuteen. Kyselyn tuloksista nousee selkeästi esille, että niillä nuorilla, joilla on ollut iso kaveripiiri lapsuudessa, on edelleen paljon kavereita. Toisaalta nuorilla, joilla on ollut lapsuudessa vain muutama kaveri, on kavereiden määrä kuitenkin kasvanut. Tulosten mukaan lapsuuden vähäinen kavereiden määrä ei siis ennusta vähäistä kaverimäärää määrää nuoruudessa. Syksyn kyselyssä kaksi prosenttia kertoo, ettei heillä ollut lapsena kaveria, mutta nuoruudessa heillä on yli kymmenen kaveria. (TAULUKKO 7.)

TAULUKKO 7. Kaverimäärän muuttuminen lapsuudesta nuoruuteen (%).

Kaverien määrä lapsuudessa syksyllä 2013	Kaverit tällä hetkellä					
	0	1	2-3	4-5	6-10	yli 10
0	0	0	0	0	0	2
1	0	0	0	0	0	5
2-3	0	0	5	0	7	12
4-5	0	0	0	0	12	19
6-10	0	0	2	5	0	17
yli 10	0	0	0	0	0	12

Kysymys 16 oli asteikkokysymys, jossa nuorille esitettiin väittämiä. Nuoret arvioivat väittämien paikkansa pitävyyttä asteikolla 1–5, jolloin 1 tarkoitti täysin eri mieltä ja 5 täysin samaa mieltä. Asteikkokysymysten vastaukset on esitetty keskiarvotaulukkona nuorilta saatujen vastausten perusteella. Taulukossa tarkastellaan kaverisuhteiden muuttumista lapsuudesta nuoruuteen. Nuoret ovat vähintäänkin jokseenkin samaa mieltä siitä, että kavereita on enemmän nyt kuin lapsuudessa ja kavereita tavataan useammin. Lisäksi kaverit koetaan läheisemmiksi nykyään. Vastausten keskiarvot ovat lähes samat sekä kevään että syksyn osalta. (TAULUKKO 8.)

TAULUKKO 8. Asteikkokysymyksen vastausten keskiarvot.

	Kevät 2013	Syksy 2013
Minulla on kavereita enemmän nyt, kuin lapsuudessa	4,25	4,41
Tapaan kavereitani useammin nyt, kuin lapsuudessa	4,08	4,15
Kaverini ovat läheisempiä minulla nyt, kuin lapsuudessa	4,29	4,3

7.4 Tulosten yhteenveto

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää onko mikkeliäisillä 9.-luokkalaisilla kavereita ja oliko heillä kavereita lapsuudessa. Kartoitimme Mikkelin 9.-luokkalaisten kaveritilanteen vuonna 2013 kyselytutkimuksen avulla. Selvitimme millaisia Mikkeliäisten 9.-luokkalaisten kaverisuhteet ovat nykypäivänä, millaisia ne olivat lapsuudessa ja säilyvätkö lapsuuden kaverisuhteet nuoruuteen saakka. Lisäksi tavoitteena oli selvittää ovatko kaverisuhteet virtuaalimaailmassa. Tutkimus toteutettiin 9.-luokkalaisille tehtävällä kyselylomakkeella vuonna 2013.

Kyselytutkimuksessa nousi esille Mikkelin nuorten hyvä kaveritilanne, sillä nuorilla on paljon kavereita. 92 vastaajasta vain kahdella ei ollut lapsuudessa kaveria lainkaan ja jokaisella on kavereita tällä hetkellä. Tutkimuksen mukaan Mikkeliäisten 9.-luokkalaisten kaverisuhteet ovat luottamuksellisia, koska valtaosalla nuorista on kavereita, joiden kanssa voidaan keskustella henkilökohtaisista asioista. Kyselyn avoimissa kysymyksissä nuoret korostivat luottamuksen merkitystä kaverisuhteissa. 9.-luokkalaisista lähes kaikilla oli lapsuudessa kavereita. Lapsuudessa kaveripiiri oli kuitenkin pienempi kuin nuoruudessa. Kyselyn tuloksissa on huomattava ero lapsuuden kaverimäärän ja nuoruuden kaverimäärän välillä. 16 prosentilla nuorista on ollut lapsuudessa yli kymmenen kaveria kun taas nuoruudessa yli kymmenen kaveria on 65 prosentilla. Nuorista noin puolella on kavereita, joita he tapaavat ainoastaan Internetin välityksellä. Suurimmalla osalla on sellaisia kaverisuhteita, jotka ovat säilyneet lapsuudessa nuoruuteen.

Lapsuuden kaverisuhteita muistellessa nuoret korostivat leikkiä. Lapsuudessa kavereiden kanssa yhteinen tekeminen oli pääasiassa leikkiä, kun nuoruudessa leikin sijaan kaverukset keskustelevat, viettävät aikaa ja tekevät asioita yhdessä. Kyselyn

vastauksista nousee selkeästi esiin seuraavat kaverin tunnuspiirteet: luottamus, yhteinen tekeminen ja hauskanpito sekä se, että kaverin seurassa voi olla oma itsensä ja hänen kanssaan voi jutella kaikista asioista. Nuorten vastauksista voidaan kiteyttää seuraavalla lauseella kavereiden merkitys:

” Ihminen jonka kanssa on hyvä olla ”.

8 POHDINTA

Opinnäytetyömme sisältää ajankohtaista tietoa Mikkelin 9.-luokkalaisten kaverisuhdetilanteesta, jota voidaan hyödyntää varhaiskasvatuksessa ja nuorten parissa tehtävässä työssä. Koemme, että opinnäytetyömme osuu oikeaan ajankohtaan, sillä lasten ja nuorten kaverisuhteet ovat nykyään puhuttava aihe hyvinvoinnin kannalta. Myös Korkiamäki (2013) korostaa kaverisuhteiden olevan nuorille voimavara, joka luo hyvinvointia. Tämän vuoksi huomion arvoista on, etteivät koulut lähteneet mukaan kyselyyn aktiivisemmin. Usein etenkin nuorten kaverisuhteiden tilanteesta puhutaan kielteisessä muodossa, sillä nykyään on paljon esillä nuorten syrjäytyminen, yksinäisyys ja pahoinvointi. Yksinäisyyden kokeminen ei noussut esiin teettämässämme kyselytutkimuksessa, sillä jokaisella vastanneella 9.-luokkalaisella on vähintään kaksi kaveria. Kuitenkin Juusolan (2013) tutkimuksesta nousee esille nuorten yksinäisyyden kokemukset, sillä tutkimuksen mukaan joka viides suomalainen lapsi kokee itsensä yksinäiseksi. Terveys- ja hyvinvoinnin laitoksen tekemän tutkimuksen mukaan (2013) kahdeksalla prosentilla 8.–9.-luokkalaisista ei ole läheistä ystävää.

Nykyään puhutaan jopa päiväkotikäisten lasten kiusaamisesta. Ojalan ja Poikolan mukaan (2010, 16–17, 37) lapset luovat ja ylläpitävät kaverisuhteita päivähoidossa. Lasten kaverisuhteiden solmimista edesauttaa ympäristön pysyvyys. Kaverisuhteisiin vaikuttaa lasten yhteiset mielenkiinnon kohteet eli useimmiten leikki, sillä lasten on helppo muodostaa uusia kaverisuhteita leikkien kautta. Leikkikavereiden määrä ei ole lapsille tärkeä. Myös tutkimuksessamme nuoret nostivat esiin sen, että lapsuuden kaverisuhteissa leikki oli keskeistä.

”Lapsena kavereiden kanssa enimmäkseen leikittiin, eikä tullut juteltua kovin paljon. -- ”

”Kaverit olivat pääasiassa leikkikavereita. Ei me tehty muuta kuin leikittiin. Ei myö puhuttu mistään. Myö vaan leikittiin.”

Lasten sosiaalisten suhteiden luomiseen ja sosiaaliseen kehitykseen voidaan vaikuttaa jo varhaiskasvatuksen kentällä. Tutkimuksesta voidaan päätellä, että varhaiskasvatuksessa on tärkeää tukea lasten kaveri- ja ystävyys-suhteita, sillä niillä on tutkimuksemme tulosten mukaan vaikutusta aina nuoruuteen saakka. Varhaiskasvatuksen ammattilaisten, kuten lastentarhanopettajan tulisi mahdollistaa ympäristön pysyvyys, tukea lasten uusien kaverisuhteiden muodostumista ja olemassa olevia kaverisuhteita, sillä lapsuudesta saadut kaverisuhteet voivat säilyä vielä nuoruuteenkin. Mielestämme kaverisuhteiden tukeminen olisi jo varhaiskasvatuksessa tärkeää, sillä kaverisuhteiden syveneminen ja luottamuksen syntyminen vaatii aikaa. Uskomme, että pitkäkestoisessa kaveruudessa yhteiset kokemukset kasvattavat sosiaalista pääomaa. Varhaislapsuuden kaverisuhteet helpottavat varmasti myös päivähoidosta kouluun siirtymisen vaiheessa, jolloin lapset toimivat toisilleen vertaistukena.

Kyselyyn vastanneista nuorista suurimmalla osalla on jo lapsuudesta säilyneitä kaverisuhteita. Näin ollen uskomme, että Mikkelin 9.-luokkalaisten kaverisuhteita on tuettu varhaiskasvatus- ja kouluympäristöissä. Kuten Kumpula (2012) toteaa, kaverisuhteita ja niiden muodostumista on tärkeä tukea nuorten sosiaalisissa ympäristöissä. 9.-luokkalaisille teetetyt kyselytutkimuksen mukaan nuorilla on ollut lapsuudessa pienempi kaveripiiri kuin nykyään. Uskomme nuorten kaveripiirin laajentuneen harrastusten ja koulun alkamisen myötä. Lasten kavereiden määrään vaikuttaa todennäköisesti myös se, onko lapsi ollut pienessä perhepäivähoitoryhmässä, suuressa päiväkodissa vai onko lapsi ollut päivähoidon sijaan kotona.

Tutkimuksemme tuloksissa huomionarvoista oli, että lapsuuden vähäinen kavereiden määrä ei ennusta vähäistä kaverimäärää nuoruudessa. Tutkimuksemme tuloksista nousee esille, että nuorilla, joilla on ollut lapsuudessa vain muutama kaveri, on kavereiden määrä kasvanut tähän hetkeen ja nuorilla, joilla on ollut iso kaveripiiri jo lapsuudessa, on edelleen paljon kavereita. Kuten aiemmin on mainittu, nuoret viihtyvät kaveriryhmissä. Etenkin pojat viihtyvät isoissa joukoissa ja tytöt taas kahdenkeskisissä kaverisuhteissa. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto a, 24.) Myös

Korkiamäen tutkimus osoittaa poikien viihtyvän paremmin suurissa ryhmissä ja tytöille riittää usein yksi tiivis ystävyys suhde (Talentia). Tutkimuksemme kuitenkin osoittaa, että pojilla on prosentuaalisesti vähemmän säännöllisesti kasvokkain tavattavia kavereita verrattaessa tyttöihin.

Hirsjärvi ym. (2004, 209–210) huomauttavat, että analysointivaiheessa voi tulla ilmi se, että ongelmat ja kysymykset olisi pitänyt asettaa tutkimuskysymysten kannalta toisin. Kyselylomakkeemme kysymykseen Ovatko kaverisi, pystyi valitsemaan vain yhden seuraavista vaihtoehtoista: nuorempia kuin sinä, samanikäisiä kuin sinä tai vanhempia kuin sinä. Kyselyssä käy ilmi, että nuorten kaverit ovat pääasiassa samanikäisiä. Vastauksissa olisi voinut olla enemmän hajontaa, jos kysymykseen olisi voinut vastata useamman vaihtoehdon. Olisi ollut mielenkiintoista selvittää myös kuinka paljon nuorilla on heitä vanhempia ja nuorempia kavereita.

Kyselymme mukaan nuorista noin puolella on kavereita, joita he tapaavat ainoastaan Internetin välityksellä. ebrand Suomi Oy ja Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalvelut (2013) ovat tutkimuksessaan korostetaan nuorten aktiivista sosiaalisen median käyttöä. Sosiaalista mediaa käytetään ystävien ja kavereiden kanssa yhteydenpitoon. Tämä ei tullut omassa opinnäytetyössämme yhtä selkeästi esille. Nuoret käyttävät nykyään paljon Internetiä ja ovat taitavia sen käytössä – ehkä sen vuoksi, että koulussa käytetään yhä enemmän Internetiä opiskeluun. Näin ollen voisi olettaa, että nuoret hyödyntäisivät Internetiä vielä enemmän myös sosiaalisten suhteiden ylläpitämiseen. Mielestämme on hyvä, että Mikkelin 9.-luokkalaisilla on kasvokkain tavattavia kavereita, eivätkä Internetkaverit ole nähtävästi syrjäyttäneet ”livekavereita”. Uskomme, ettei pelkästään Internetin välityksellä tavattava kaveri voi korvata kasvotusten tavattavia kavereita, sillä mielestämme jokainen ihminen tarvitsee läheisyyttä ja aitoja sosiaalisia kontakteja.

Kyselyn mukaan nuorilla on samanikäisiä kavereita samalta paikkakunnalta. Kaverit koetaan tärkeiksi keskustelukumppaneiksi ja kavereiden kanssa on mukava viettää aikaa. Valtaosalla nuorista lapsuuden kaverisuhteet ovat säilyneet nuoruuteen saakka, vaikka ne ovatkin muuttuneet laadultaan. Teettämäämme kyselyyn vastasi keväällä enemmän tyttöjä kuin poikia ja syksyllä tilanne oli päinvastoin. Kevään ja syksyn kyselyihin vastasi yhteensä 92 nuorta, joista tyttöjä ja poikia molempia oli 46.

Sukupuolijakauma oli todennäköisesti sattumaa, sillä emme painottaneet tutkimuksessa vastaajien sukupuolta.

Saimme nuorilta tarvitsemamme vastaukset kyselylomakkeen avulla. Koimme kyselyn selkeäksi, sopivan mittaiseksi ja toimivaksi. Teimme kyselyn Webropol-ohjelmalla, jotta vastausten saaminen ei jäisi kiinni hankalasta palautustavasta. Saimme kyselyyn paljon hyviä vastauksia, joista näkyi nuorten aktiivisuus ja panostus aiheeseen, jonka uskomme olevan heille tärkeä. Kevään kyselyssä pyysimme lopuksi nuorilta palautetta kyselylomakkeesta tarvittavien muutosten tekemiseksi. Palaute oli hyvää ja rakentavaa, mutta koimme sen pyytämisen turhaksi, sillä emme kyselyä enää muuttaneet. Näin ollen jätimme palautteen pyytämisen syksyn kyselystä pois. Kevään kyselyn vastausprosentti ei ollut mielestämme riittävä, joten jouduimme pohtimaan vaihtoehtoja lisävastausten saamiseksi. Pohdimme muutamalle 9.-luokkalaiselle tehtävää teemahaastattelua, mutta päädyimme kuitenkin uusimaan kyselyn, jotta keväällä ja syksyllä saatuja vastauksia voitiin vertailla toisiinsa.

Webropol-kyselyä tehdessä emme huomioineet, että meidän olisi pitänyt tehdä erilliset kyselyt Webropoliin tulosten nollauksen sijaan. Näin olisimme voineet tehdä esimerkiksi ristiintaulukointia kevään ja syksyn kyselyiden välillä. Uusintakyselyn vuoksi jouduimme tyhjentämään Webropolista keväällä saadut vastaukset pois syksyn vastausten alta. Siirsimme ja tallensimme keväällä saadut vastaukset toisaalle, emmekä saaneet hyödynnettyä vastauksia taulukointiin samoin kuin syksyn aineistoa, sillä olisimme tarvinneet ristiintaulukoinnissa PSPP-ohjelmaa varten raakaversiot vastauksista.

Aikaisempien tutkimusten osalta kaverisuhteista löytyi yllättävän vähän ajankohtaista tietoa sekä lasten että nuorten osalta. Olisimme toivoneet saavamme enemmän vastauksia kyselyymme ja näin vielä kattavamman tutkimustuloksen. Opinnäytetyöprosessin aikataulu oli mielestämme sopiva, sillä kiire olisi voinut vaikuttaa opinnäytetyön laatuun heikentävästi. Yhteistyömme sujui koko opinnäytetyöprosessin ajan hyvin, sillä molemmat osallistuivat tasapuolisesti sekä ideointiin että toteutukseen. Yhteistyön sujuvuuteen vaikutti myös mielenkiinto aihetta kohtaan. Olemme molemmat luonteeltamme joustavia ja osaamme kuunnella toistemme mielipiteitä sekä olla samalla sopivan kriittisiä.

Opinnäytetyöprosessiimme kuului kaikki Vilkan (2005, 42) mainitsevat tutkimuksen vaiheet; ideointi, sitoutuminen, toteutus, kirjoittaminen ja tiedottaminen. Aiheen ideointi oli suuri osa opinnäytetyömme prosessia. Opinnäytetyö vaati aitoa sitoutumista, sillä sitoutumisen aste vaikuttaa työn aikatauluun ja lopputulokseen. Sitouduimme alusta alkaen opinnäytetyön tekemiseen, koska aihe oli meille tärkeä ja sen vuoksi halusimme päästä hyvään lopputulokseen. Teimme myös uusintakyselyn lisävastausten saamiseksi, sillä emme tyytyneet saamaamme vastausprosenttiin kevään kyselyn osalta. Lisäksi sitoutumisesta kertoo se, että aikataulumme piti uusintakyselystä huolimatta. Pyrimme panostamaan kyselytutkimuksesta saamiemme vastausten analysointiin ja tulosten selkeään esittämiseen. Tutkimuksemme tulokset jaettiin sekä Mikkelin yläkouluille että Mikkelin Olkkariin.

Meitä kiinnosti sekä lasten että nuorten kaverisuhteet ja Olkkarin toiveesta teimme kyselytutkimuksen Mikkelin 9.-luokkalaisille. Kysyimme nuorilta tämän hetkisten kaverisuhteiden lisäksi lapsuuden aikaisista kaverisuhteista. Näin pystyimme yhdistämään kyselyyn varhaiskasvatuksen näkökulman. Opinnäytetyössämme pyrimme korostamaan lasten kaverisuhteita ja sosiaalista kehitystä, vaikka koimmekin haasteelliseksi yhdistää nuorten kaverisuhteet ja varhaiskasvatuksen näkökulman.

Kyselyn kysymyksessä kuusitoista esitettiin väittämiä kaverisuhteiden muuttumisesta lapsuudesta nuoruuteen. Vastausvaihtoehtona oli asteikko 1–5, jolloin 1 tarkoitti täysin eri mieltä ja 5 täysin samaa mieltä. Jokaiseen vastauksen keskiarvo oli sekä keväällä että syksyllä yli neljä. Tämän perusteella vastaukset ovat myönteisiä, sillä nuorten tämänhetkiset kaverisuhteet ovat muuttuneet parempaan suuntaan lapsuudesta. Nuorten mukaan kavereita on nykyään enemmän, kavereita tavataan useammin ja kaverisuhteet koetaan läheisemmiksi kuin lapsuudessa. Kaverisuhteiden tärkeä merkitys ja kavereiden arvostus korostuu kyselyssä nuorten tavassa kuvailla kaverisuhteitaan.

”Kaveri tukee ja auttaa. On lähellä kun sitä tarvitsee ja kuuntelee jos on huolia --”

”Henkilö, jonka kanssa viettää mielellään aikaa”

”Hyvä ystävä, johon voi luottaa, joka on kiltti, rehellinen, hauska”

8.1 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Alun perin opinnäytetyön ajatuksena oli tutkia kaverisuhteiden muuttumista lapsuudesta nuoruuteen. Muutoksen tutkiminen olisi vaatinut pitkäaikaisen tutkimuksen samalle kohderyhmälle. Tässä tapauksessa olisi tutkittu samojen henkilöiden kaverisuhteita lapsuudesta nuoruuteen saakka. Resurssit eivät olisi riittäneet muutoksen tutkimiseksi. Tutkimuksen luotettavuuden säilyttämiseksi päätimme jättää muuttumisen tutkimisen opinnäytetyön aihepiiriin ulkopuolelle. Aiheeksi muotoutui lopulta kaverisuhteet lapsuudesta nuoruuteen, jota tutkimme Mikkelin 9.-luokkalaisille tehdyn kyselyn avulla.

Vastausprosentti oli keväällä suoritettussa kyselyssä 8,7 % ja syksyllä 6,8 % Mikkelin 9.-luokkalaisista. Vastausmäärät eivät olleet kevään ja syksyn osalta kovin suuria uusintakyselystä huolimatta. Olisimme toivoneet suurempaa vastausmäärää, mutta olemme tyytyväisiä saamiimme vastauksiin, sillä vastaukset olivat kattavia. Saimme paljon vastauksia avoimiin kysymyksiin, joissa pyydettiin määrittelemään kaveri ja vertailemaan lapsuuden kaverisuhteita nykyisiin. Vastauksia saatiin yhteensä 92, joista tyttöjen ja poikien osuus jakautui tasan. Molempien sukupuolten vastauksia oli siis 46. Opinnäytetyön luotettavuutta lisää se, että vastauksia kyselyyn on saatu yhtä paljon sekä tytöiltä että pojilta.

Tutkija on aina vastuussa itse tekemistään valinnoista ja niiden perusteluista. Tutkimus ei saa loukata tutkimuksen kohderyhmää tai hyvää tieteellistä tapaa miltään osin esimerkiksi kysymystenasettelulla, aineiston keräämisellä, tulosten esittämisellä tai aineiston säilyttämisellä. Tutkijan tulee toimia rehellisesti, avoimesti, luottamuksellisesti huolellisesti ja tarkasti. Tutkijan tulee myös kunnioittaa toisia tutkimuksia hyödyntämällä niitä asianmukaisesti tutkimuksessaan. (Vilkka 2007, 90–91.) Tutkijan velvollisuus on noudattaa tutkimusetiikkaa. Sekä määrällistä että laadullista tutkimusta koskevat samat eettiset periaatteet. (Vilkka 2007, 92.) Opinnäytetyöprosessissa olemme toimineet noudattaen tutkijan etiikkaa käsittelemällä kyselyn vastauksia anonymisti siten, ettei vastauksia ole pystytty yhdistämään tiettyihin vastaajiin. Toimimme yhteistyössä koulujen kanssa rehellisesti ja avoimesti.

Lähdeaineistoa hankkiessa tutkijan tulee muistaa, että Internetaineistolla on samanlainen tekijänsuoja kuin painetullakin materiaalilla. Verkkoaineisto on usein helposti saatavilla, mutta se ei välttämättä ole luovallista tutkimusaineistoa. Vapaasti luettavissa olevat sivustot eivät edellytä tutkimuslupaa. (Vilkkä 2007, 97.)

Tutkimuksen reliabiliteettiä arvioi tutkimuksesta saatujen tulosten pysyvyyttä mittauksesta toiseen. Tutkimuksen toistettavuus kuvaa sen luotettavuutta. Kun toistetusta tutkimuksesta saadaan täysin sama tulos tutkijasta riippumatta, on tutkimus tarkka. Tähän vaikuttaa vastausprosentti, otoksen ominaisuudet perusjoukon ominaisuuksiin nähden ja mahdolliset mittausvirheet. Reliabiliteettiin liittyviä asioita tulee tarkastella sekä tutkimuksen aikana että sen jälkeen. (Vilkkä 2007, 149–150.) Tutkimuksen validiteetilla tarkoitetaan sitä, kuinka hyvin tutkimuksella mitataan juuri sitä, mitä oli tarkoituskin mitata. Tähän vaikuttaa tutkijan kyky siirtää teorian käsitteet arkikielen tasolle mittarina toimineeseen lomakkeeseen, asteikon toimivuus sekä kysymysten että vastausvaihtoehtojen muotoilu. (Vilkkä 2007, 150.) Tutkimuksen kokonaisluotettavuuden muodostavat reliabiliteetti ja validiteetti yhdessä. Kokonaisluotettavuutta voidaan mitata esimerkiksi uusimalla kysely. Tutkimuksen kokonaisluotettavuus on hyvä, mikäli otos edustaa hyvin perusjoukkoa ja satunnaisvirheitä mitattaessa ei ole sattunut tai niitä on mahdollisimman vähän. Tutkimusongelman rajaaminen, perusjoukon ja otantamenetelmän perusteellinen valinta, otoksen määrittely, lomakkeen suunnittelu, huolellisuus, aineiston kerääminen ja analysointi varmistavat, että tutkimuksen kokonaisluotettavuus on mahdollisimman hyvä. (Vilkkä 2007, 152.)

Luotettavuutta ja tarkkuutta voi haitata systemaattiset tai satunnaiset virheet. Systemaattinen virhe voi johtua esimerkiksi vastaajan valehtelusta tai kaunistelusta, kun satunnaisvirhe voi johtua esimerkiksi vastaajan muistivirheestä. (Vilkkä 2007, 153). Uskomme saamiemme vastausten perusteella, että nuoret vastasivat kyselyyn vilpittömästi ja rehellisesti. Vastauksista näkyi, että nuoret olivat paneutuneet kyselyn vastaamiseen ajatuksella. Kyselyn aihe oli henkilökohtainen, joten nuorilla oli itsellään aiheesta ajankohtaista tietoa. Muistivirheitä tosin saattoi sattua muistellessa lapsuuden kaverisuhteita.

8.2 Jatkotutkimusehdotuksia

Mielestämme olisi tärkeää tutkia lasten ja nuorten kaverisuhteita joka vuosi, jotta saatua tietoa voidaan hyödyntää jo alle kouluikäisten lasten kaverisuhteiden muodostumisessa ja jo olemassa olevien kaverisuhteiden tukemisessa. Lisäksi on tärkeä huomata, mikäli lapsella tai nuorella ei ole kavereita. Kaverisuhteiden tärkeys on mielestämme hyvä muistaa aina päiväkodista jatkokoulutuksiin asti, sillä se on olennainen osa hyvinvointia. Kaverisuhteiden merkityksen ja vaikuttavuuden lisäksi olisi mielenkiintoista tutkia millä tavoin lasten ja nuorten parissa työskentelevät ammattilaiset voivat toiminnallaan vaikuttaa lasten ja nuorten kaverisuhteisiin, niiden ylläpitoon ja säilymiseen.

Internetin käyttö lisääntyy ja monipuolistuu entisestään, ja tietokonetta ja sosiaalista mediaa käytetään entistäkin nuorempana. Tämän vuoksi olisi tärkeä tutkia yhä nuorempien lasten Internetin käyttöä, vaikuttavuutta sekä sosiaalisia suhteita Internetissä. Uskomme, etteivät lapset osaa välttämättä käyttää Internetiä turvallisesti käyttötarkoituksiin nähden. Jatkotutkimusaiheena voisi olla myös se, millaisia Internetin kaverisuhteet ovat laadultaan. Tutkimuksen aiheena voisi olla kaverisuhteiden läheisyyden kokeminen, kesto, luotettavuus sekä millaisiksi vain Internetissä olevat kaverisuhteet kehittyvät – tavataanko kaveri myöhemmin kasvokkain.

Tutkimme opinnäytetyössämme kaverisuhteiden muuttumista lapsuudesta nuoruuteen kyselytutkimuksen avulla. Tätä voisi tutkia vielä tarkemmin esimerkiksi seurantatutkimuksen avulla, jossa tiettyä otosta ja heidän kaverisuhteitaan seurattaisiin lapsuudesta aina nuoruuteen saakka. Olisi mielekästä tehdä myös uusintakysely tuleville 9.-luokkalaisille ja seurata kuinka kaveritilanteet muuttuvat Mikkelissä. Toisaalta kysely olisi mielenkiintoista tehdä myös muille paikkakunnille, jotta tuloksia voidaan verrata alueellisesti.

9 LÄHTEET

Aaltonen, Marjo, Ojanen, Tuija, Vihunen, Riitta & Vilén, Marika 2003. Nuoren aika. Porvoo: Ws Bookwell Oy.

Ahokas, Marja, Ferchen, Maija, Hankonen, Nelli, Lautso, Anita & Pyysiäinen, Jarkko 2008. Sosiaalipsykologia. Porvoo: WSOY Oppimateriaalit Oy.

ebrand Suomi Oy & Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalvelut 2013. Suomessa asuvien 13-29 -vuotiaiden nuorten sosiaalisen median palveluiden käyttäminen ja läsnäolo. Tutkimusraportti. <http://www.ebrand.fi/somejanuoret2013/>. Päivitetty 22.8.2013. Luettu 7.10.2013.

Himberg, Lea & Jauhiainen, Riitta 2003. Suhteita - Minä, me ja muut. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Himberg, Lea, Laakso, Juhani, Peltola, Ritva, Näättänen, Risto & Vidjeskog Jan 2003. Kehittyvä ihminen. Psykologia 2. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2007. Tutki ja kirjoita. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2004. Tutki ja kirjoita. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Juusola, Mervi. Joka viides lapsi jää yksin. Helsingin Sanomat. Verkkolehti. <http://www.hs.fi/elama/a1364419134315>. Päivitetty 28.3.2013. Luettu 21.10.2013.

Kauppila, Reijo 2005. Vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot. Vuorovaikutusopa opettajille ja opiskelijoille. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Keltinkangas-Järvinen, Liisa. 2010. Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot. Juva: WS Bookwell Oy.

Korkiamäki, Riikka 2013. Kaveria ei jätetä. Sosiaalinen pääoma nuorten vertaissuhteissa. Tampereen yliopisto. Akateeminen väitöskirja. PDF-dokumentti. <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/68124/978-951-44-9124-5.pdf?sequence=1>. Päivitetty 25.5 2013. Luettu 12.10 2013.

Korkiamäki, Riikka 2013. Nuorten kaverisuhteet. Talentia. Verkkolehti. http://www.talentia-lehti.fi/lehti/talentia-lehti/tieto_ja_taito?848_m=4472. Päivitetty 23.8 2013. Luettu 12.10 2013.

Kumpula Maarit 2012. Nuorten sosiaalisen pääoman muotoutuminen kaverisuhteissa. Lapin Yliopisto. Sosiaalityön koulutusohjelma. Pro gradu-tutkielma. PDF-dokumentti. <http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/77284/Kumpula.Maarit.pdf?sequence=1>. Ei päivitystietoja. Luettu 12.10 2013.

Kurvinen, Auli, Neuvonen, Sohvi, Sivé, Tuula, Vartiainen, Jari, Vihunen, Riitta & Vilén, Marika 2006. Lapsuus erityinen elämänvaihe. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Lahikainen, Anja Riitta & Pirttilä-Backman, Anna-Maija. 1998. Sosiaalinen vuorovaikutus. Keuruu: Otavan kirjapaino.

Laine, Kaarina 2005. Minä, me ja muut sosiaalisissa verkostoissa. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Lyytinen, Paula, Korkiakangas, Mikko & Lyytinen, Heikki 2008. Näkökulmia kehityopsykologiaan – Kehitys kontekstissaan. Helsinki: Werner Söderström Oy.

Lyytinen, Paula, Korkiakangas, Mikko & Lyytinen, Heikki 1998. Näkökulmia kehityopsykologiaan. Kehitys kontekstissaan. Porvoo: WSOY-kirjapaino.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Keskinuoren kasvu ja kehitys. Vanhempi nuoren tukena. Esite. <http://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/6aa1087a9b2dffd8c96a8f99067a73a2/1372237897/application/pdf/11828266/MLL%20-%20Keskinuoruuden%20kasvu%20ja%20kehitys.pdf>.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Ongelmallinen pelaaminen. WWW-dokumentti. <https://mll-fi.directo.fi/kasvattajille/mediakasvatus/tietoa-kasvattajille/pelaaminen/ongelmallinen-pelaaminen/>. Ei päivitystietoja. Luettu 4.9.2013.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Varhaisnuoren kasvu ja kehitys. Vanhempi nuoren tukena. Esite. <http://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/60a077dc43d37b9f81f33f3b7e8cde66/1372238242/application/pdf/11828253/MLL%20-%20Varhaisnuoruuden%20kasvu%20ja%20kehitys.pdf>.

Mediataitokoulu. Mitä ovat mediakasvatus ja mediataidot? WWW-dokumentti. <http://www.mediataitokoulu.fi/tietopankki/>. Ei päivitystietoja. Luettu 4.9.2013.

Metsämuuronen, Jari 2004. Pienten aineistojen analyysi. Parametrittomien menetelmien perusteet ihmistieteissä. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Nurmiranta, Hanna, Leppämäki, Päivi & Horppu, Sari 2009. Kehityopsykologia lapsuudesta vanhuuteen. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Ojala, Ninni & Poikola, Susanna 2010. Lasten kokemuksia ystävydestä Lassin vuoropäiväkodissa. Oulun seudun Ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Ojanen, Markku 1994. Itsetuntemusta etsimässä. Psykologian sovelluksia arkielämässä. Tampere: Kirjatoimi.

Pelastakaa Lapset ry. Lasten nettiarki. WWW-dokumentti. <http://www.pelastakaalapset.fi/toiminta/mediakasvatus/tietoa-kasvattajille/lasten-nettiarki/>. Ei päivitystietoja. Luettu 4.9.2013.

Pelastakaa Lapset ry. Lasten netin käyttö ikäkausittain. WWW-dokumentti. <http://www.pelastakaalapset.fi/toiminta/mediakasvatus/tietoa-kasvattajille/lasten-netin-kaytto-ikakausittai/>. Ei päivitystietoja. Luettu 4.9.2013.

Pelastakaa Lapset ry. Muutama nyrkkisääntö. WWW-dokumentti.
<http://www.pelastakaalapset.fi/toiminta/lasten-suojelu-digitaalisessa-me/tietoa-nuorille/muutama-nyrkisaanto/>. Ei päivitystietoja. Luettu 4.9.2013.

Pääjärvi, Saara 2012. Lasten mediabarometri 2011. 7-11-vuotiaiden lasten mediankäyttö ja kokemukset mediakasvatuksesta. Mediakasvatusseuran julkaisuja. Iisalmi: Painotalo seiska Oy.

Ritmala, Marjo, Ojanen, Tuija, Sivén, Tuula, Vihunen, Riitta & Vilén, Marika 2009. Lapsen aika. WSOY Pro Oy.

Salmivalli, Christina 2005. Kaverien kanssa. Vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Seppänen, Janne & Väliverronen, Esa 2012. Mediayhteiskunta. Tallinna: Tallinna Raamatutrukikoda.

Terveys- ja hyvinvoinnin laitos. Peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaiden hyvinvointi. WWW-dokumentti. Kouluterveyskysely.
http://www.thl.fi/attachments/kouluterveyskysely/Tulokset/ktkysely_kokomaa_2004_2013_pk.pdf. Päivitetty 17.9.2013. Luettu 21.10.2013.

Thorslund, Ewa 2009, Nuoret, netti ja mobiili. Kodin turvaopas. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Vilkka, Hanna 2005. Tutki ja Kehitä. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Vilkka, Hanna 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Sopimus opinnäytetyön tekemisestä

SOPIMUS OPINNÄYTETYÖN TEKEMISESTÄ

Sopijaosapuolet:

Opinnäytetyön työelämäkumppani: Mikkeli Oikkari
ja Mikkelin ammattikorkeakoulun Kulttuuri-, nuoriso- ja sosiaalialan laitoksen sosiaalialan
koulutusohjelman opiskelija(t) Tanja Tiuhonen ja
Katri Torniainen

Opinnäytetyön aihe: Kaverisuhteiden muuttuminen
lapsuudesta nuoruuteen

Opinnäytetyön ohjaajat:

Ohjaava opettaja: Lea Saari-kääriäinen
Työelämäohjaaja: Katja Saukkonen

Opinnäytetyön arvioitu valmistumisaika: Syksy 2013

Opinnäytetyön TK-tavoitteet (vapaamuotoinen, omasanainen kuvaus työn t&k-tavoitteista):

Tavoitteenamme on selvittää, millaisia nuorten
kaverisuhteet ovat nykypäivänä ja millainen
merkitys on lapsuuden kavensuhteilla nuoruudessa.
Kyselytutkimuksella selvitämme Mikkeliin 9. lk:n kaveri-
tila

TK-TAVOITTEET: Opinnäytetyöhön sisältyvällä tutkimus- ja kehittämistoiminnalla (t&k) tarkoitetaan systemaattista toimintaa tiedon lisäämiseksi ja tiedon käyttämistä uusien sovellusten löytämiseksi. Kriteerinä on, että toiminnan tavoitteena on jotain oleellisesti uutta (Tilastokeskus). Tutkimus- ja kehittämistoimintaan sisällytetään perustutkimus, soveltava tutkimus sekä kehittämistyö.

Muut sopimusehdot: Kyselyn tulokset toimitetaan
Oikkariin kyselyn valmistuttua.

Aika ja paikka Mikkeli 28.1.2013

Tanja Tiuhonen
Katri Torniainen

Opiskelijan allekirjoitus
/opiskelijoiden allekirjoitukset

Katja Saukkonen

Työelämäkumppanin allekirjoitus

Hei!

Olemme viimeisen vuoden sosionomiopiskelijat Mikkelin Ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötä kaverisuhteiden muuttumisesta lapsuudesta nuoruuteen. Tutkimme kaverisuhteiden muuttumista nimenomaan Mikkeliissä. Työelämäkumppanina toimii Mikkelin Olkkari.

Toivoisimme tutkimukseemme avuksi koulunne 9.-luokkalaisia vastaamaan kyselytutkimukseen. Pyrimme saamaan vastauksia mahdollisimman monelta Mikkelin 9.-luokkalaiselta. Koska kevät on jo pitkällä, toivomme kyselyn toteutuvan kokonaisuudessaan ennen kesälomien alkua. Tämä tarkoittaa sitä, että viimeinen vastauspäivä olisi 17.5, jotta ehdimme lähettää teille yhteenvedon vastauksista.

Kysely toteutetaan Webropol-kyselynä, eli vastaaminen tapahtuu Internetissä. Tutkimukseen vastaaminen kestää 5-15 minuuttia. Toivomme, että vastaaminen tapahtuisi koulussa oppitunnilla, jotta saisimme varmemmin vastauksia. Kysymykset koskevat nuorten kaverisuhteita sekä tällä hetkellä, että lapsuudessa. Kysymme mm. kuinka paljon nuorilla on kavereita, miten paljon nuoret tapaavat kavereita vain netissä, mistä kavereita on saatu ja kuinka pitkäkestoisia kaverisuhteet ovat olleet.

Vastaaminen kyselyyn tapahtuu anonymisti, emmekä voi yhdistää saamiamme vastauksia tiettyihin kouluihin. Jotta kysely voidaan toteuttaa, oppilaiden vanhemmilta tulee olla luvat kyselyn vastaamiseen. Kuinka tämä voitaisiin toteuttaa?

Saatuamme vastaukset, lähetämme niistä yhteenvedon sekä Mikkelin Olkkariin että teille kouluille.

Toivomme suuresti, että koulunne lähtisi mukaan kyselyyn, sillä se olisi suuri apu opinnäytetyöhömmme!

Vastaamme mielellämme, mikäli teillä on kysyttävää.

Hyvää kevään jatkoa,

toivottaa

Tanja Tiihonen (tanja.tiihonen@edu.mamk.fi)

Katri Torniainen (katri.torniainen@edu.mamk.fi)

Mikkelin Ammattikorkeakoulu

Tiedätkö, onko koulunne 9.luokkalaisilla kavereita?

Teemme opinnäytetyötä Mikkelin 9.-luokkalaisten kaverisuhteista sekä niiden muuttumisesta lapsuudesta nuoruuteen, ja toivomme koulunne päättävää luokkaa osallistumaan tutkimuskyselyyn. Työelämäkumppaniksemme olemme saaneet Mikkelin Olkkarin. Pyrimme saamaan vastauksia mahdollisimman monelta Mikkelin 9.-luokkalaiselta 27.9 mennessä.

Kysely toteutetaan Webropol-kyselynä, eli vastaaminen tapahtuu Internetissä. Tutkimukseen vastaaminen kestää 5-15 minuuttia. Toivomme, että vastaaminen tapahtuisi koulussa oppitunnilla, jotta saisimme varmemmin vastauksia nuorilta. Kysymykset koskevat nuorten kaverisuhteita sekä tällä hetkellä, että lapsuudessa. Kysymme mm. kuinka paljon nuorilla on kavereita, miten paljon nuoret tapaavat kavereita vain netissä, mistä kavereita on saatu ja kuinka pitkäkestoisia kaverisuhteet ovat olleet.

Vastaaminen kyselyyn tapahtuu anonymisti, emmekä voi yhdistää saamiamme vastauksia tiettyihin kouluihin. Jotta kysely voidaan toteuttaa, oppilaiden vanhemmilta tulee olla luvat kyselyn vastaamiseen. Tätä varten lähetämme teille liitteenä lupalaput, joista puuttu vain teille sopiva palautuspäivämäärä. Liitteenä on lisäksi opinnäytetyömme valmis tutkimussuunnitelma.

Ohessa on linkki, jonka kautta Webropol-kyselyyn pääsee vastaamaan.

<http://www.webpolsurveys.com/S/ABEB6810571372A0.par>

Saatuamme vastaukset, lähetämme niistä yhteenvedon sekä Mikkelin Olkkariin että kyselyyn osallistuneille kouluille.

Toivomme suuresti, että koulunne lähtisi mukaan kyselyyn, sillä se olisi suuri apu opinnäytetyöhömme!

Vastaamme mielellämme, mikäli teillä on kysyttävää.

Mukavaa alkanutta lukuvuotta,
toivottaa

Katri Torniainen (katri.torniainen@edu.mamk.fi) & Tanja Tiihonen
(tanja.tiihonen@edu.mamk.fi)
Mikkelin Ammattikorkeakoulu

Lupalomake oppilaiden vanhemmille

Hei!

Olemme kaksi viimeisen vuoden sosionomiopiskelijaa (AMK) Mikkelin ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötä kaverisuhteiden muuttumisesta lapsuudesta nuoruuteen. Tutkimuksemme käsittelee nimenomaan nuorten kaverisuhteiden muuttumista Mikkelissä. Työelämäkumppanimme toimii Mikkelin Olkkari.

Toteutamme tutkimuksemme kyselyllä Mikkelin 9.-luokkalaisille. Vastaaminen tapahtuu koulussa oppitunnilla Webropol-ohjelmalla. Kysymykset koskevat nuorten kaverisuhteita, sekä tällä hetkellä, että lapsuudessa. Kysymme mm. kuinka paljon nuorilla on kavereita, miten paljon nuoret tapaavat kavereita vain netissä, mistä nuoret ovat saaneet kavereita ja kuinka pitkäkestoisia kaverisuhteet ovat olleet. Vastaaminen tapahtuu anonyymisti, emmekä voi yhdistää saamiamme vastauksia tiettyihin kouluihin tai oppilaisiin.

Pyydämme teiltä lupaa lapsenne saada osallistua kyselyyn koulussa.

Ystävällisin terveisin, Katri Torniainen & Tanja Tiihonen.

Rastittakaa teille sopivin vaihtoehto. Palautus koululle _____ mennessä. Kiitos!

(Lapsen nimi)

_____ saa osallistua kyselyyn

_____ ei saa osallistua kyselyyn

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS

Olemme sosionomiopiskelijat (AMK), Katri Torniainen ja Tanja Tiihonen Mikkelin ammattikorkeakoulusta. Tarkoituksenamme on valmistua joulukuussa 2013. Opinnäytetyömme tarkoituksena on kyselytutkimuksen avulla tutkia nuorten kaverisuhteiden muuttumista lapsuudesta nuoruuteen.

Tutkimuksemme on kvantitatiivinen tutkimus ja aineiston keräämme Webropol-ohjelmalla toteutetulla kyselyllä. Kysely toteutetaan osalle Mikkelin 9.-luokkalaisista. Työelämäkumppaniksi olemme saaneet Mikkelin Olkkarin.

Tutkijana meitä sitoo vaitiolovelvollisuus ja käsittelemme tietoja luottamuksellisesti ammattikorkeakoulun eettisten periaatteiden mukaisesti. Kyselyyn osallistuneiden henkilöllisyydet eivät tule tutkimuksessamme ilmi.

Tutkimuksemme tulokset on tarkoitus julkistaa lokakuussa 2013 Mikkelin Olkkarille, sekä kyselyyn osallistuneille kouluille.

Opinnäytetyötämme ohjaa Lea Saari-Kääriäinen.

Ystävällisin terveisin,

Katri Torniainen

Tanja Tiihonen

Sosionomiopiskelijat (AMK)

KAVERISUHTEIDEN KARTOITUS-KYSELY MIKKELIN SEUDUN 9.-LUOKKALAISILLE

1. Olen

- tyttö
- poika

2. Missä olet tavannut tämän hetkiset kaverisi? (Voit valita useamman vaihtoehdon)

- koulussa
- harrastuksissa
- päivähoidossa, esim. päiväkodissa
- vapaa-ajalla
- perheen kautta, esim. Perhetutut
- asuu naapurissa
- netissä
- rippikoulussa
- muualla, missä? _____

3. Asuvatko kaverisi pääasiassa?

- samalla paikkakunnalla kanssasi
- eri paikkakunnalla kuin sinä

4. Kuinka monta kaveria sinulla on tällä hetkellä?

- 0
- 1
- 2-3
- 4-5
- 6-10
- yli 10

5. Onko sinulla sellaista kaveria, jonka kanssa voit keskustella henkilökohtaisista asioistasi?

- kyllä
- ei

6. Ovatko kaverisi pääasiassa?

- samaa sukupuolta kanssasi
- eri sukupuolta kanssasi
- yhtä paljon molempia sukupuolia

7. Ovatko kaverisi?

- nuorempia kuin sinä
- samanikäisiä kuin sinä
- vanhempia kuin sinä

8. Onko sinulla kavereita, joita tapaat säännöllisesti kasvotusten (Esim. viikoittain, päivittäin)?

- kyllä
- ei
- tapaan kavereitani vain internetissä

9. Kuinka paljon sinulla on kavereita, joita tapaat säännöllisesti kasvotusten?

- 0
- 1
- 2-3
- 4-5
- 6-10
- Yli 10

10. Onko sinulla kavereita, joita tapaat VAIN internetissä (Esim. Facebook, pelit)?

- kyllä
- ei

11. Kuinka monta sellaista kaveria sinulla on, joita tapaat VAIN Internetissä?

- 0
- 1
- 2-3
- 4-5
- 6-10
- Yli 10

12. Kuinka pitkäkestoisia kaverisuhteesi ovat keskimäärin olleet?

- vain hetken kestäviä (päiviä, viikkoja)
- kuukausia kestäviä
- noin vuoden kestäviä
- useita vuosia kestäviä

13. Määrittele, mikä on kaveri.

14. Onko sinulla sellaisia kaverisuhteita, jotka ovat olleet jo lapsuudessa (alle kouluikäisenä)?

- kyllä
- ei

15. Kuinka monta kaveria sinulla oli lapsuudessa (alle kouluikäisenä)?

- 0
- 1
- 2-3
- 4-5
- 6-10
- yli 10

16. Vastaa väittämiin. 1= täysin eri mieltä 2= jokseenkin eri mieltä 3= en osaa sanoa 4= jokseenkin samaa mieltä 5= täysin samaa mieltä.

- Minulla on enemmän kavereita nyt, kuin lapsuudessa 1 2 3 4 5
- Tapaan kavereitani useammin nyt, kuin lapsuudessa 1 2 3 4 5
- Kaverini ovat minulle läheisempiä nyt, kuin lapsuudessa 1 2 3 4 5

17. Muistele lapsuuttasi. Kerro kuinka kaverisuhteesi ovat muuttuneet lapsuudesta tähän hetkeen.